БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 181(5073)
Воскресенье
Сентябриин
8
1946 он
Сэн 20 мүнгэн

Манай танкистнууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ олоһон дүршэлөө улам нарижуулжа, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ улам бүхэжүүлхэ байһандань ажаг һэжэг байхагүй.

Танкистнуудай һайндэр

Мүнөөдэр советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Танкистнуудай үдэрые тэмдэглэн һайндэрлэжэ байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол танкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй тусхай удхашанартай байһанине, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда тэдэнэй гайхамшагта габьяатай байһанине, мүн дайнда тэрэшэлэн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бронетанкова техникээр хангаха хэрэгтэ танк бүтээгшэдэй габьяатай байһанине хараадаа абажа, жэл бүри һайндэрлэгдэхэ «Танкистнуудай үдэрые» тогтоохо тухай Указ гаргаһан байна. Энэ Указай ёһоор, манай орон ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Танкистнуудай үдэрые мүнөө жэлдэ эгээн түрүүшынхеэ һайндэрлэхэнь гээшэ.

Манай ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшүүд ба бүхы советскэ арад энэ Указые угаа ехэ баяртайгаар угтаһан байна. Парти, правительство ба нүхэр Сталин оронойнгоо сэрэгэй хүсэ шадал тухай хэды ехэ анхарал оролдолго гаргадаг байһаниинь үшөө дахин эли тодоор харагдаба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ манай танкнууд дайсанай сэрэгүүдые няза даран хюдажа, манай танкистнууд түүхэ домогто үзэгдөөгүй хатуу зүрхэтэйгөөр, баатар зоригтойгоор дайлалдаһан байна. Манай орондо гитлеровскэ булимтарагшадай мэхэтэ муухайгаар добтолон ороходо, баатар советскэ танкистнууд фашистска Германиин механизированнэ хүсэнүүдые шэн зоригтойгоор сохиһон байгаа.

Алдар сууда гараһан манай ехэ хүсэтэ танкнууд немецкэ танкнуудта орходоо шанараараа хэды булюу байбашье, дайнай эхин үедэ манай танкнууд немецүүдэйхиһээ үсөөн байгаа. 1941 ондо нүхэр Сталин болбол танкнуудые олоор бүтээн гаргаха тухай зорилго табиһан байха юм.

Манай ажаүйлэдбэриин эхэнхи хубиин зүүн зүгтэ нүүлгэгдэжэ байха үедэ, сэрэг дайнай хүшэр хүндэ үедэ, большевистскэ парти болбол нүхэр Сталинай табиһан дайшалхы зорилгые дүүргэхын түлөө арад ниитые эмхидхэн табиһан байна. Уралда, Сибирьтэ шэнэ заводууд бии болгогдоһон, шэнэ газарта ажаүйлэдбэриин городууд урган гараһан байха юм. Тэрэ газарнуудта моторнууд бүтээгдэдэг, хуяг хэхэ металл хайлуулагдадаг, танкова буу зэбсэгүүд бүтээгдэдэг болоһон байгаа. Парти болбол үшөө һайн машинануудые байгуулхын түлөө эрдэмтэд, инженернүүд, техниг үүд болон хүдэлмэришэдые элсүүлэн эмхидхэһэн байха юм. Эдэ бүтэдын эсэстэ шэнэ түхэлэй советскэ танкнууд бүтээн гаргагдажа, немецкэ «тигрнүүд» ба «пантерэнүүдые» булиһан байна. Манай танкова ажаүйлэдбэри 1942 ондо танкнуудые олоор бүтээн гаргажа, нүхэр Сталинай заабаряар танкова дивизинүүд, корпусууд байгуулагдаад, дайсаниие бутарган һамна сохижо, тэдэниие хүреэлжэ ба үгы хэжэ шададаг болоһон юм.

Дайн сэрэгэй ябаса соогуур манай танкова ажаүйлэдбэриин хэрэгтэ ургаһаниие эли тодоор ойлгожо абахын түлөө нүхэр Сталинай хэлэһэниие һанаад үзэе. 1946 оной февралиин 9-дэ Москва городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээ болоһон суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа нүхэр Сталин болбол:

«Манай танкова ажаүйлэдбэри дайнай һүүлшын гурбан жэл соо жэл бүри дунда жэшээгээр 30 мянгаһаа үлүүтэй танк, самоходууд болон хуягта машинануудые үйлэдбэрилжэ байһаниинь элитэ».—гэжэ хэлээ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронтнууд дээрэ Улаан Армиин хэһэн ямар нэгэ ехэ байлдаануудта томо танкова ба механизированнэ хүсэнүүд хабаадаагүй ушар гэжэ байхагүй. Дайсанай хэһэн бүхэжүүлгэнүүдые бута сохихо хэрэгтэй болоһон газарта советскэ хуягта сэрэгүүд байлдаанда оруулагдадаг байгаа. Манай танкнууд хушууран орожо, дайсанай фронтые таһа бута сохеод, ябган сэрэг ба артиллеритэеэ хамтаран сохилто хэжэ, дайсанай сэрэгүүд ба техникые буудажа, гэнжээрээ даража үгы хэдэг байгаа. Сухарин тонилжо ябаһан дайсаниие мүрдэн намнажа үгы хэхын, тэдэнэй шэнэ газарта бүхэжэхэ һэдэлгые буруу һүргэн бута сохихын тула манай танкова полкнууд, бригаданууд, дивизинүүд баатар зоригтойгоор дайлалдадаг байгаа. Советскэ танкова частьнууд немецкэ бүлэгүүдые булад сахаригаар хүреэлэн, бусад сэрэгүүдтэеэ хамтаран сохилто хэжэ, немецкэ дивизинүүдые үгы хэдэг байһан юм.

Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байхын түлөө болопон байлдаануудта манай танкистнууд алдар суутай болоһон ба офицернүүд ба генералнуудынь байлдаанай газар дээрэ соединенинүүдые шадамар бэрхээр хүтэлхэ ябадалай жэшээ харуулһан байна. Советскэ арад баатар-танкистнууд Богданов, Катуков, Ротмистров, Лелюшенко, Кравченко ба бронетанкова сэрэгүүдэй бусад олон алдаршаһан командирнуудай нэрые хэтэ мүнхэдөө мартахагүйл.

1941 ондо Москва тээшэ гитлеровскэ нохосуудай дутташан байха үедэ Волоколамска шоссе дээрэ Улаан Армиин эрхим дивизинүүдтэй хамта 4-дэхи танкова бригада тулалдаһан байгаа. Эдэ шэлэгдэмэл сэрэгүүднай дайсанай танкова отрядуудые айхабтар ехэ гээлтэдэ оруулаа һэн. Тиихэдэ Верховно Главнокомандалагшын приказай ёһоор 4-дэхи танкова бригада болбол «1-дэхи гвардейскэ танкова бригада» гэжэ нэрэтэй болоһон юм.

Иигэжэ манай гварди бии болоһон байна. Сталинградые хамгаалгын үдэрнүүдтэ немецкэ сэрэгүүдые манай танкистнуудай хүреэлээд үгы хэжэ байха үедэ шэнэ гвардеецүүд-танкистнууд бии болоһон юм. Москва шадар, Дон мүрэнэй губи талада, Сталинград шадар урган гараһан танкистнуудай алдар суунь Курска сахаригта. Украинын үүжам талада, Белоруссида, Польшодо, Германиин газар дээрэ улам алдаршан бүхэжэһэн байна.

Таһалгаряагүй байлдаануудые хэжэ, манай танкистнууд Германиин газар дээрэ 2000 гаран километртэ моторнуудаа һэлгэнгүйгөөр ябажа гараһан байха юм. Гвардеецүүд-танкистнууд Одер мүрэн тээшэ сүмэрэн ороод, Штеттин, Берлин, Дрезден тээшэ добтолгоео үргэлжэлүүлһэн байгаа.

Советскэ арад бронетанкова сэрэгүүдээ анхарал оролдолгоор хүреэлдэг юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ манай арад зон шэнэ танкнуудые бүтээхын зорилгоор өөһэдынгөө нөөсэлгые үгэһэниинь мэдээжэ. Советскэ патриодуудай үгэһэн мүнгэн зөөреэр дайнай үедэ олон мянган танкнууд бүтээгдэһэн юм.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэб болбол СССР-эй оборонно хүсэн шадалые саашадань бүхэжүүлхэ, Советскэ Союзай зэбсэгтэ хүсэнүүдые сэрэгэй тон шэнэ техникээр хангаха гэжэ хараална. Энэ зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ манай танкистнууд ба танк-бүтээгшэд угаа ехэ үүргэтэй гээшэ.

Манай танкистнууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ олоһон дүршэлөө улам нарижуулжа, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ улам бүхэжүүлхэ байһандань ажаг һэжэг байхагүй.

Танкистнуудай үдэртэ манай баатар танкистнуудта ба танк-бүтээгшэдтэ амар мэндэ хүргэе!

Советскэ танкова хүсэнүүд улам бүхэжэхэнь болтогой!

Агууехэ Сталин мандаха болтогой!

Ториин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тарялан дээрэ һайн ургаса гараа. Мүнөө таряахуряалга түлэг дундаа ябана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой эхэнэрнүүдэй бригада тарягаа гараар хадажа байна.
И. Красавцевай фото.

ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

Республикын колхозуудай таряа ба овощь шэрэжэ, гүрэндэ тушааха ябадалда туһалха зорилгоор энэ оной сентябриин 15-да республиканска комсомольско-залуушуулай воскресник үнгэргэхэ гэжэ ВЛКСМ-эй Обкомой бюро тогтообо.

Воскреснигые һайнаар үнгэргэхэ, комсомолецууд ба залуушуулые олоорынь воскреснигтэ хабаадуулха зорилгоор ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха, таряа сохилго, үрһэ сэбэрлэлгэ дээрэ хүдэлмэрилхэ комсомольско-залуушуулай бригадануудые уридшалан эмхидхэхэ, таряа шэрэлгэдэ хэрэглэгдэхэ амһартануудые бэлэдхэхэ ябадалые саг соонь хангахые ВЛКСМ-эй айкомуудые, колхозуудай ба совхозуудай дэргэдэхи комсомольско эхин организацинуудые ВЛКСМ-эй Обкомой бюро уялгалба. Мүн тэрэшэлэн комсомольско-залуушуулай бригадануудые эмхидхэжэ, тэдэниие городууд шадарай районуудай колхозуудта гаргахые ВЛКСМ-эй Улан-Удэ, Бабушкин ба Городок городуудай горкомуудые уялгалба.

Республиканска комсомольско-залуушуулай воскреснигтэ бэлэдхэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ ябадалые оперативна хүтэлбэреэр хангахын тула, нүхэр Смагин (ВЛКСМ-эй ОК-гэй секретарь), Лесик (БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын главна агроном), Ербанов («Б. М. Правда» газетэ), Гомбоева («Б. М. Үнэн» газетэ), Собылин (ВКП(б)-гэй Обком) ба Харжеев (ВЛКСМ-эй ОК) гэгшэд составтай оперативна группа ВЛКСМ-эй Обкомой дэргэдэ байгуулагдаба.

Таряа тушаалгын темпые хурдадхаха

Республикын колхозууд таряа тушаалгада мүнөө хүртэр жэгдэржэ ороогүй. Хуряалга ба сохилго хоёрой хоорондо гараһан забһар үшөөл тэрэ зангаараа үргэлжэлжэ байна.

Таряа тушаалгын августын түсэбые Баргажанай аймаг 22,6 процент, Бичурын аймаг—19,4 процент, Сэлэнгын аймаг 23,6 процент гүйсэдхэһэн болобошье, эдэ аймагуудай колхозууд бултадаа таряа тушаалгадаа жэгдэрэн ороогүй, түрүү колхозуудайнгаа хүзүүгээр августынгаа түсэбые дүүргэһэн байна.

Августын 30—31-эй мэдээгээр гүрэндэ таряа тушаалгада Зэдын аймагай 16 колхозуудай 12-ынь ороо. Тарбагатайн 9 колхоз, Кяхтын—5, Заиграйн—15, Баргажанай—7 Ториин—7, Кабанскын—9 ба Хориин 15 колхозууд таряа тушаалгые үшөө эхилээгүй байһан зандаа.

Энэ болбол дээрэхи аймагуудай колхозууд таряа хуряалгые унжагайруулжа ба хуряалгын эхилхэһээ хойшо хуряалга сохилго хоёрой хоорондо забһар гаргаһанаа мүнөө болтор усадхаагүй байһаниие харуулна.

Мүнөө оройн саг боложо байна. Сентябрь, октябрь һаранuудай түсэб августынхида орходоо 2—2,5 дахин ехэ байха юм. Эртээнһээ темпээ шангадхажа хуряалга, сохилго ба тушаалгые түргэдхэхэ хэрэгтэй.

НАМАРАЙ ТАРИЛГЫЕ ХАҺА САГ СООНЬ ҮНДЭР ШАНАРТАЙГААР ҮНГЭРГЭХЭ

Мүнөө үедэ таряахуряалгын, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ба пар хоер дахин хахалха ябадалтай хамта намарай тарилга хэхэ эрхим агротехническэ болзор ерээд байна. Намарай тарилгын талмайе үргэдхэхэ ябадал манай республикын байдалда угаа ехэ арадай ажахын удхашанартай хэрэг мүн. Намарай тарилга хэхэ ябадал болбол хабар хэгдэхэ ехэ хүдэлмэриин зарим хубииень намар хэжэ севооборотой ээлжэлэлгые зүбөөр тааруулха арга-боломжые үгэнэ. Мүн буртаг үбһэтэй тэмсэхэ ябадалда шухала удхашанартай болоно. Гэбэшье, хамагай шухалань юуб гэхэдэ, намар тариһан тарян болбол хабарай хуурай сагые һайнаар дабажа шададаг ба яровой культуратай жэшэбэл нилээд үндэр ургаса үгэдэг байна.

Гандуу байһан энэ жэлдэ намарай тарилга хэхэ онсо шухала. Намарай тарилгые саг соонь тариха ябадал үндэр ургаса хүлеэхэ условиин нэгэниинь мүн болоно.

Онохойска туршалгын гүрэнэй лекционно станциин ба колхозуудай үйлэдбэриин дүршэл туршалга дээрэһээ мэдэхэдэ, августын 25-һаа сентябриин 10 хүртэр намарай тарилгые хэхэ ябадал манай байдалда зохистой байна. Сентябриин 15-һаа хойшо тариһан тарилга үбэлые дабасаар муу ба ургасын шанарые нилээд доошолуулдаг байха юм. Мүн баһа сентябриин хоердохи хахадта тариһан тарилга хожомдоһон ушарһаа боложо бүримүһэн үхэдэг ушар олон бии.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд илангаяа агрономууд (намарай тарилгые удааруулжархеод) үрһэнэй фондын үгы байһанһаа боложо, шэнэ ургасын оройтожо эдеэшэһэнһээ, шэнэ ургасын үрһэ бэлэдхэлгын удаарһанһаа намарай тарян үхэбэ гэжэ тодоруулхые һэдэдэг байгаа.

Мүнөө жэлдэ тиимэ шалтагаанууд байха ёһогүй. Августын эхеэр намарай тарян газар бүхэндэ жэгдэржэ эдеэшэһэн байна. Энэ хадаа шэнэ ургасын үрһые дүүрэн хангаха ябадалые колхозуудта олгоһон ба намарай тарилгые агротехническэ эрхим болзор соо тариха боломжо олгобо. Таряа сохилго ба үрһэ сэбэрлэлгые хаһа соонь эмхидхэжэ, тарилгын талмай дээрэ абаашаха зорилго табигдана. Хэрбээ үрһэнэй зарим хубиин муугаар гадарлаһан байгаа хадаа, дахижа халаалганда оруулха ба наратай газарта һайса хатаажа, һүүлээрэнь дахяад шалгаха хэрэгтэй. Тиигэжэ хатааһан ба халаалганда оруулһанай һүүлээр шэнэ хуряагдаһан (биологическа ёһоор эдеэшээгүй) үрһэнэй шанар нилээд дээшэлдэг юм. Сибирьтэ, илангаяа Забайкальеда үбэл болохын үмэнэ газарай хүрьһэнэй һэбхи байдагһаа боложо намарай тарилгын үхэхэ ябадал шалтагаалдаг. Үбэл болохын үмэнэ һэбхи хүрьһэтэй намарай тарилгын участок дээрэ намарай ногоонной үхэхэ ябадал өхэ байдаг.

Ушар иимэһээ намарай тарилгын талмайе зүбөөр бэлэдхэхэ ябадал шухала удхашанартай болоно. Намарай тарилгада зорюулагдаһан хоер дахин хахалаагүй парые мүнөө дахин хахалжа болохогүй, харин 8—10 см. гүнзэгытэй культивациие хоер удаа ябуулжа борнойлхо ба тиигээд тарилга хэхэ ёһотой. Хэрбээ июльдэ гү, али августын эхеэр парай хоердохи хахалалга хэгдэһэн байгаад, буртаг үбһэнэй ургаагүй байгаа һаань, тарилгын урда тээхи борнойлолгые ябуулха хэрэгтэй. Тарилгые юрын тракторна гү, али морин сеялкээр ябуулха шухала байна. Зөөлэн һэбхи хүрьһэтэй тарилгын талмайе модон даруулгаар жэгдэлхэдэ болоно. Саһа орохын урда тээ намарай тарилгын бүхы талмайда саһа тогтоохо зүйлнүүд хэгдэһэн байха ёһотой.

Намарай тарилгын полевой хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэлгэ ба газарай хүрьһые болон тарилгые агротехническэ бүхы заабаряарынь элдүүрилхэ ябадалые АЗО-гэй ба МТС-эй агрономууд хүтэлбэрилэн бэелүүлхэ ёһотой.

Д. ЛЕСИК,
БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын главна агроном.

ТАРЯА ХУРЯАЛГАА ДҮҮРГЭБЭ

Кударын аймагта таряахуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Аймагай колхозууд, колхозой бригаданууд, звенонууд ба таряахуряалгада ябажа байгаа колхознигууд бүхэнэй хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Сентябриин 5-ай мэдээгээр Кударын сельсоведэй «Вперед» гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь ба парторганизациинь секретарь нүхэр Таракановский), Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Марин, парторганизациинь секретарь нүхэр Тараканов), мүн Ехэ-Кударын сельсоведэй «Заря» гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Жарнинов) аймаг соогоо түрүүлжэ таряа хадалгын хүдэлмэриие дүүргэбэ.

Мүн Улзутуйска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд таряа хуряалгын хүдэлмэриие дүүргэхэ боложо байна.

М. ХОНДОРОНОВ.

ОВОЩЬ ТУШААЛГА

Хориин аймагай колхозууд гүрэндэ овощь тушаалгые амжалтатайгаар ябуулжа байна. Түс аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 166 килограмм үгэрсэ тушаахын орондо 307 килограмм тушаагаа. Мүн „Пламя" гэжэ колхоз 283 килограмм тушаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. „Улаан Одон" ба „Красный партизан" гэжэ колхозууд овощь тушаалгын түсэбые мүн үлүүлэн дүүргэбэ.

Ф. БОМШТЕЙН.

ҮБҺЭХУРЯАЛГЫН ҮЕДЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨН ЯМАРААР ЭМХИДХЭГДЭЭБ

Үбһэхуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө Юрөөгэй сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин гишүүд аймагай бүхы эрэгтэй эмэгтэй гишүүдые уряалан хандалга гаргаһан юм. Тэрэниие колхоз бүхэн зүбшөөн хэлсэжэ, тусхай уялгануудые абаад, социалистическэ мүрысөөндэ барандаа оролсоһон байгаа. Тэрээнтэй хамта аймагай бүхы колхоз, бригада, звено, хүн бүхэн өөһэд хоорондоо мүрысэбэ.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой эрэгтэй эмэгтэй гишүүд Карл Марксынхидай хандалгада бодото харюу болгон, үбһэхуряалгые 30 үдэр соо үнгэргэхэ уялга абаа һэн. Тиин, энэ колхозойхид хэлэһэн үгэеэ үнэн хэрэгүүдээр дүүргэжэ байна.

Эршэтэйгээр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе колхозуудай агитаторнууд бодотоор хүтэлбэрилэн хүн бүхэнэй уялгануудые дүүргүүлхын түлөө эрид шангаар тэмсэнэд. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай хоёрдохи бригадын агитатор Лубсандаши Ринчинов гэгшэ колхознигуудай дунда үдэр бүри уншалга, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, тэдэнэй ажалай амжалтануудта зоригжуулна. Энэ хадаа бригадын гишүүн бүхэниие социалистическэ мүрысөөндэ хабаадуулжа шадаа. Тиин, мүрысөөнэй дүнгые саг соонь гаргажа, гэрээнтэй хүн бүхэниие танилсуулдаг юм. Мүн колхознигуудай ажалай бүтээсые показателиин доска дээрэ үргэлжэ харуулдаг байна. Агитатор Ринчинов болбол хүдэлмэриин һүүлээр үдэр бүри үйлэдбэриин суглаа үнгэргэжэ, хэнэй юу бүтээһые тэндэ хэлэжэ үгэдэг, мүн үглөөдэр хэхэ ажалаа шамдуу түргэн дүүргэхэ хэрэгтэнь туһалдаг байна. Тэрэ агитаторай хүсөөр долоон хоног соо хоёр удаа дайшалхы хуудаһанууд гаргагдадаг юм. Дайшалхы хуудаһанууд дээрэ толилогдоһон зүйлнүүдые колхознигууд уншадаг, зүбшэн хэлсэдэг заншалтай.

Тэрэшэлэн Үбэр-Зөөхэйн сомоной Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой агитаторнууд үбһэндэ ябагшадай дундахи социалистическэ мүрысөөе ёһотой һайнаар хүтэлбэрилдэг юм. Эндэхи агитаторнууд колхознигуудые имагтал халуун үгэнүүдээр зоригжуулдаг бэшэ, харин өөһэдөө эрхим хүдэлмэриин үльгэр жэшээ харуулдаг байна. Жэшээлхэдэ, агитатор Даши-нима Гомбоев гэгшэ гар хажуураар үбһэ сабшахадаа үдэрэйнгөө нормые 150-200 процент хүртэр дүүргэдэг юм.

Аймаг соо түрүүлжэ ябаһан «Коминтерн» колхозой агитколлектив үбһэшэдэй дундахи социалистическэ мүрысөөе бодотоор үүсхэгшэ ба хүтэлбэрилэгшэ боложо шадаа. Энэ агитколлективые нүхэр Дондуков хүтэлбэрилдэг юм. Хэдэн олон агитаторнуудынь үбһэхуряалгада ябахадаа ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлана. ВКП(б)-гэй гишүүн Д. Цыдыпова гэгшэ түрүү агитаторай нэгэн юм. Тиин, энэ нүхэр сенокосилкаар үдэр бүри 6-7 га сабшажа, нормоо 150 процент хүртэр дүүргэнэ. Улаан Армиһаа һаяхан табигдажа ерэһэн агитатор-комсомолец Д. Лодоев гэгшэ бригадын учетчигоор хүдэлмэрилдэг юм. Тиихэ зуураа, колхознигуудай дунда уншалга, хөөрэлдөөнүүдые таһалгаряагүйгөөр үнгэргэжэ, хүн бүхэниие һонирхуулна. Нүхэр Лодоев долоон хоног соо хоёр удаа дайшалхы хуудаһа гаргадаг юм.

Социалистическэ мүрысөөе зүбөөр дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар, «Коминтерн» колхоз аймаг соо түрүүлжэ, ВКП(б)-гэй айком ба аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан туг абаа һэн. Энэ колхозой бригада, звенонуудай хоорондохи социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног соо нэгэ удаа гаргагдажа, түрүүшүүлдэ колхозой правлени ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг үгтэдэг байна.

Аймагай колхозууд мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ үгэхын тулада хэдэн шан байгуулаа һэн. Сэлендумын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой үбһэхуряалгада ябадаг олохон хүнүүд правлениһээ шан абаа. 14 колхозуудаар стахановецуудай эдеэлхэ тусхай стол эмхидхэгдэһэн байха юм. Юһэн колхозууд түрүү машинист болон хажууршадта үгэхын тулада улаан флажогуудые бии болгонхой.

Зүгөөр, аймагай зарим колхозууд үбһэхуряалгын үедэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе хүсэд һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй байна. Тиимэ болохолоор тэдэ колхозууд хуряалгаар хамагай хойно шэрэгдэн, бүхы аймагаа хожомдуулжа байха юм. Үбһэхуряалгада ябагшадта ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ тухай хуулиие зарим колхозууд дүүргэнэгүй. Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз энээндэ тодо баримта боложо үгэмөөр байгаа һэн. Тиихэлээр зарим колхознигуудынь нормонуудаа дүүргэдэггүй байба. Аймагай хүтэлбэрилхы эмхи-зургаануудай захиралтаар, Молотовой нэрэмжэтэ артелиин правлениинхид үбһэхуряалгада ябагшадта ажалай нэмэлтэ түлбэри үбһөөр үгэжэ эхилээ һэн. Тэрэнэй удаа хүн бүхэн хараа байса һайнаар хүдэлмэрилдэг болобо.

Мүнөө аймагай бүхы колхозууд таряахуряалга үбһэхуряалга хоёрые тон адляар ябуулжа байна. Колхозуудай правленинүүд болон партийна организацинууд энэ шухала хүдэлмэринүүдэй үнгэргэгдэжэ байһан үедэ социалистическэ мүрысөөе һуладхангүй, харин улам шангадхажа, аймагаа республика дотор түрүү зэргэдэ гаргахын түлөө бүхы колхознигуудаа элсүүлхэ уялгатай.

П. БУДАЕВ,
ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой секретарь.

ВКП(б)-гэй Устав тухай хөөрэлдөөн

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ хэдэн олон түрүү хүнүүд большевистскэ партиин зэргэдэ оробон байна. Эдэ залуу коммунистнуудта зорюулжа, манай „Бурят-Монголой Үнэн" газета болбол ВКП(б)-гэй Устав тухай хөөрэлдөөнүүдые „Правдаһаа" оршуулан толиложо эхилбэ.

Мүнөөдэрэй хөөрэлдөөнэй удаа иимэнүүд темэнүүдтэй хөөрэлдөөнүүдые гаргахабди: ВКП(б)-гэй Устав—партиин эмхидхэлэй үндэһэн заабаринууд мүн; ВКП(б) хайшан гэжэ байгуулагданхайб; партида абаха услови ба гурим; парти коммунистһаа юу эридэг бэ; кандидатска стаж; партиин эхин организацинууд; парти ба комсомол гэхэ мэтэ.

1. ВКП(б)-гэй Устав гээшэ юуб

Манай агууехэ вождьнор—Ленин ба Сталин болбол дэлхэй дээрэ эгээл хүсэтэй ба хатуужаһан пролетарска парти болохо, большевистскэ партиие байгуулаа ба хүмүүжүүлэн хүгжөөгөө. Энэ хадаа дайс дай тоогүй олон сохилтонуудта эрид харюу үгэжэ, гурбан революциие бэеэрээ дабажа гараад, өөрынгөө илалта түгэлдэр туг доро бүхы арадта жагсааһан ба фашизмда эсэргүү урдань үзэгдөөгүй хүндэ хүшэр дайн соо Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даангай байдалые хамгаалжа абаһан байна.

Манай парти хадаа хэрэм гээшэ, тэрэнэй үүднүүдынь имагтал эрхимүүдтэ нээгдэдэг юм гэжэ нүхэр Сталин заадаг.

Энэ хэрэмэй богоһые алхажа ороһон хүн болбол тэрэнэй ёһо журам ба гуримые һайса мэдэхэ ёһотой. Тэрэ хүн эгээл иимэ байгаа һаа революциин хэрэгтэ, коммунизмын хэрэгтэ өөрынгөө хүсэнүүдые хүсэд амжалтатайгаар үгэжэ шадаха гээшэ. Партиин Устав хадаа партийна организацинуудай бодото ажал-ябуулгын арга зэбсэгүүдые, партиин байгуулалтын формонуудые ба тэрэнэй дотоодын ажабайдалай гуримые тодорхойлно. ВКП(б)-гэй Устав болбол партиин дотоодын ажабайдалай ба үдэр бүхэнэй ажал-ябуулгынь эбдэршэгүй үндэһэ һуури мүн гээшэ.

ВКП(б) гэй Устав дотор партиин членүүдэй уялгануудба эрхэнүүдынь, шэнэ членүүд ба кандидадуудые партида абаха гурим элирхэйлэн бэшэгдэнхэй, дээдэ органуудһаа абаад эхин организацинууд хүртэр партиин организацинуудай байгуулалтын формо ба тэдэнэй зорилгонууд тодорхойлогдонхой. Партиин Устав хадаа бүхы гүрэнэй ба ажахын байгуулалтада партиин шударгы туһамарша болохо комсомолой һууриие тодорхойлно, партийнабэшэ организацинуудта партийна группануудай зорилгонуудые найруулан хэлэнэ, партийна жаяг заршамые эбдэһэнэй түлөө зэмэлхэ хэмжээнүүдые тогтооно.

Парти өөрынгөө программатай, тактика ба эмхидхэлэй принципүүдтэй байна гээшэ.

Партиин программа хадаа манай тэмсэлэй ойрын сагай ба эсэсэй уг зорилгонуудые найруулан бэшэнэ.

Партиин тактика хадаа тэмсэлэй элдэб үенүүдтэ партиин политическэ зорилгонуудые бэелүүлхэ арга зэбсэгүүдые тодорхойлно.

Коммунизмын хүсэд илалтын түлөө тэмсэлдэ олон миллион ажалша ниитые ударидан ябажа шадамаар партиин нягта нэгэдэмэл байхын тулада парти ямараар байгуулагдаһан байха ёһотойень, тэрэнэй ажал ябуулгые ямараар эмхидхэхэ хэрэгтэй байһыень Устав харуулна.

Партиин үмэнэ байһан түүхэтэ зорилгонуудые дүүргэлгэ, тэрэнэй программа ба тактикые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлгэ болбол эмхидхэлэй ямар үндэһэ һууринууд дээрэ партиин байгуулагдаһан ушарһаань дулдыдаха байна. „Бидэнэргэ революционернүүдэй организаци үгыгты, тиибэл бидэнэр Россиие урбуулхабди",—гэжэ „Юу хэхэб" гэһэн ном соогоо Ленин бэшэһэн байна (Зохеол, том. IV. 458-дахи хуудаһан).

Хуушанай, гээгдэнги Россиие үнэхөөр урбуулһан ба тэрээндэ шэнэ ажабайдалые нэбтэрүүлһэн, революционернүүдэй эрхим ёһоной организациие Ленин ба Сталин үнэхөөрэе байгуулһан байна.

Парти өөрынгөө ажал-ябуулгада марксизм-ленинизмын теориие хүтэлбэри болгон хэрэглэнэ. Большевигүүдэй теори ба ябуулгань, хэлэһэн үгэ ба хэрэгынь хэзээшье алгасалдадаггүй гээшэ. „Программа, тактическа ба эмхидхэлэй үзэл бодолой нэгэдэнги байһан ушар хадаа манай партиие барижа байһан үндэһэнүүдынь гээшэ" гэжэ нүхэр Сталин заана (Зохеол, том I хуудаһан 64). Тиимэһээ парти болбол өөрынгөө программые өөрынгөө шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада эмхидхэлэй худалмэридэ ехэхэн анхаарал... ходо табижа байдаг юм. Тиин партиин эмхидхэлэй ажал-ябуулгын үндэһэ һууринь Устав болоно, тиимэ дээрэһээ парти хадаа ВКП(б)-гэй Уставые нарин нягтаар сахижа ябахынь өөрынгөө членүүдһээ эрилтэ хэнэ.

Манай партиин эмхидхэлэй туйлай ехэ дүй дуршалынь ВКП(б)-гэй Устав дотор харуулагдаһан байна. Советскэ засагай түлөө тэмсэлдэ, мүн тэрэшэлэн советскэ гүрэниие, социалистическэ общественные байгуулха ба бүхэжүүлхэ ябадалда манай түүхэтэ илалтануудые хангаһан ленинско-сталинска эмхидхэлэй принципүүд Уставай параграф бүхэндэ элирхэйлэгдэнэ.

Устав хадаа партиин эмхидхэлэй худэлмэриин шэг замые заажа үгэнэ, тэрэ худэлмэриие түсэбтэй болгоно, советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы хүсэн ба манай оронгой ажалшадай түрүү отряд байһан үүргэеэ амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалдань большевистскэ партида туһална. Гитлеровскэ Германида эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн болбол большевистскэ партиин энэ эмхидхэлэй ажал ябуулгын айхабтар ехэ хүсые харуулаа.

Большевистскэ партиин ажабайдалда Устав болбол ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Уставгүй һаа эмхитэй парти байжашье шадахагүй. Манай партиин эмхидхэлэй үндэһэ һууриин тухай заабари үгэһэн „Алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ" гэһэн ном соогоо Ленин болбол партийна Устав юунэй түлөө шухала хэрэгтэй байһыень тайлбарилжа үгэнэ. Бэе бэентэйгээ юугээршье холбоогүй бутархай кружогууд лэ Уставгүйгөөр байжа болохо юм. Марксистска бутархай кружогуудай байхада, нэгэдэмэл партиин үшөө үгы байһан үедэ Уставшье хэрэггүй байгаа. Тэрэ үедэ энэ мэтын кружогууд хадаа худэлмэришэн ангиин революционно тэмсэлые хүтэлбэрилхэ гэжэ һанамааршье бэшэ байгаа.

Партиин бии болохотой хамта партийна Устав бии болоһон юм. 1903 ондо РСДРП-гэй II съезд дээрэ партиин Устав түрүүшынхиеэ абтаһан байна.

Устав тухай асуудал хойшодоо партийна съезд бүхэн дээрэ шахуу хэлсэгдэжэ, партиин политическэ шэнэ зорилгонуудтай зохилдуулһан хубилалтануудта нэгэнтэ бэшэ ородог байгаа.

Большевистскэ партиие байгуулхын түлөө тэмсэлэй үедэ партиин Устав болбол III съезд дээрэ (1905 он), IV (нэгэдэмэл) съезд дээрэ (1906 он), V (Лондонско) съезд дээрэ (1907 он), мүн VI (Пражска конференци дээрэ (1912 он), харагдажа үзэгдэһэн байна. Меньшевигүүдтэй формальна нэгэ партида байһан онуудта Ленин ба Сталин болбол меньшевигүүдэй оппортунистическэ үзэл бодолтойнь тэмсэл хэжэ, партиин бүхы членүүдтэнь заабол хамаадаха булад хатуу жаяг заршамтай, централизованно, дайшалхы партиие байгуулха ябадалда партиин Устав үндэһэ һуури болохынь түлөө тэмсэһэн байна.

Большевигүүд болбол элдэб зүһэнэй оппортунистнуудтай эбсэшэгүй тэмсэл хэхэдээ партиин Устав дотор хэлэгдэһэн, ленинско-сталинска эмхидхэлэй принципүүдые хамгаалжа абаа һэн. Оппортунистнууд болбол партиие дүрсэгүй, һабһаг эмхи болгохые һэдэһэн байгаа. Иимэ парти революционно ябуулга хэжэ шадахагүй байһаниинь элитэ гээшэ. Оппортунистнууд хадаа партийна булад хатуу жаяг заршамай шухала байһые буруушааһан, мүн парти доторхи демократи халаа партиие бүхэжүүлхэ, тэрэнэй членүүдэй өөһэдынь ябуулга ба үүсхэлые дэшэлүүлхэ зэбсэг бэшэ, харин партийна зэргэнүүлэй нэгэдэмэл ябадалые һуладхаха зэбсэг гэжэ ойлгоһон байгаа. Пролетариадай революционно дайшалхы партиие байгуулха тушаа ленинско-сталинска түсэб илаһан байна.

Худэлмэришэн ангиин диктатурын түлөө тэмсэлэй үедэ партиин Устав VI съезд дээрэ (1917 он) харагдажа үзэгдэһэн юм. Энэ үедэ манай парти болбол элитэ политическэ тэмсэлэй үргэн замда гараһан байна. Тиихэдэ партиин үмэнэ шэнэ зорилгонууд табигдаһан байгаа.

Октябрьска социалистическэ революциин һүүлээр 1922 ондо, экономическа шэнэ политикын үедэ, 1925 ондо—ВКП(б)-гэй XV съезд дээрэ партиин үмэнэ социалистическэ индустриализациин зорилгонуудай табигаад байһан үедэ, 1934 ондо—хоёр дугаар табанжэлэй түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэжэ партиин ороһон ВКП(б)-гэй XVII съездын үедэ, мүн ангигүй социалистическэ обществын байгуулалтые дүүргэхэ ба социализмһаа коммунизмда шэлжэн орохын үедэ—хүгжэлтын шэнэ үедэ СССР-эй ороһон 1939 ондо Уставта гол хубилалтануд хэгдэһэн байна.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр Уставта хэгдэһэн хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүд болбол советскэ гүрэнэй ударидагша хүсэн болохо коммунистическэ партиин хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ шухала байһанһаань, партиин составай шанарые һайжаруулха ба тэрэнэй зэргэнүүдэй нэгэдэмэл, нягта жагсамал байха ябадалые саашадань бүхэжүүлхэ шухала байһанһаань дулдыдажа гараһан юм.

Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр большевигүүдэй парти хадаа советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы хүсэниинь болоһон байна. Шэнэ ёһоной советскэ гүрэниие байгуулха, социалистическэ экономико—социалистическэ томо индустри, мүн дэлхэй дээрэ эгээл томо хүдөө ажахын үйлэдбэри байгуулха тушаа тон харюусалгата зорилгонууд партийна хубида тудаһан байгаа. Партиин ябуулгань орео шанга, алишье талаараа дэлгэрэнгы болоһон ба энэнь партиин Устав дотор харуулагданхай.

Октябрьска революциин урда тээхи үеын Уставууд дотор партиин член байха тушаа, мүн партиин организацинууд тушаа хэдэн пунктнууд зорюулагдаһан аад, харин мүнөө энээн тухай хэдэн бүлэгүүд дотор хэлэгдэнэ.

Өөрынгөө организацинуудые кододоо бүхэжүүлэн хүгжөөн ябажа, манай парти болбол бишихан бүлэг кружогууд байхаһаа эхилээд, мүнөө өөрынгөө зэргэнүүдтэ 6 миллионһоо дээшэ коммунистнуудые нэгэдүүлһэн, дэлхэй дээрэ түрүүшын социалистическэ гүрэниие хүтэлбэрилэгшэ, нягта жагсаһан илалта түгэс парти хүртэрөө алдар солото замые дабажа ерээ.

Манай парти болбол теори ба тактикын асуудалнууд тушаа, тэрэшэлэн эмхидхэлэй асуудалнууд тушаа оюун зохеолой марксизмые хүтэлбэри болгон абана. Парти хадаа бодото түүхэтэ оршон байдалтай, мүн энэ оршон байдалһаа дулдыдажа гараһан политическэ шэнэ зорилгонуудтай зохилдуулан, Уставтаа хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулдаг байна. Энэ мэтээр партиин байгуулалтын эмхидхэлэй формонуудшье ондоо боложо, Уставай зарим хуушарһан зүйлнүүдынь шэнээр һэлгэгдэдэг байха юм.

Зүгөөр ажал-ябуулгынгаа элдэб үенүүдтэ партийна Уставта оруулһан партиин бүхы хубилалтанууд болбол большевизмын эмхидхэлэй принципүүдые хэзээшье хубилгаагүй байна. Партиин хүгжэлтын ябаса соо эмхидхэлэй формонуудай хубилжа байхада, харин большевистскэ партиин эмхидхэлэй принципүүдынь нангин зандаа байжал байдаг гээшэ. Энээнэй ашаар парти хадаа бүхы тохеолдоһон зүйлнүүд ба бэрхэшээлнүүдые дабажа, коммунизмын хүсэд илалтада арад ниитэ зониие амжалтатайгаар абаашажа ябана.

Партиин ленинско-сталинска эмхидхэлэй принципүүд хадаа Уставай орошол дотор хуряангыгаар харуулагдаһан байна. Удаадахи хөөрэлдөөмнай энээндэ зорюулагдаха.

Г. Броварский.
(„Правда", 1946 оной августын 16).

„Гэнэгүй хүнүүдтэ гээлтэ байхагүй, гээлтэгүй ажалда дутуу байхагүй"

Агууехэ Сталинай сэсэн мэргэн ударидалгаар, большевистскэ парти ба советскэ правительствын эша габьяагаар Эсэгэ ороноо хамгаалан, хорото дайсанаа даража, гайхамшаг түүхэтэ илалтые туйлажа гараһан байнабди. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо үргэлжэлһэн дайн сэрэгэй үедэ дайсанай гараар һүйдхэгдэһэн өөһэдынгөө ажабайдалые һэргээн бодхоожо, дайнай урда байһан хэмжээндэнь хүргөөд, саашань бүри ехээр хүгжөөхэ ба үлүү гаргаха гэһэн зорилго табиһан байнабди.

Энэ зорилго хадаа манай дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй нангин түсэбэй дүүргэлтээр бэелэжэ шадаха байна гээшэ. Дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэб болбол советскэ агуу үргэн орон дотор эрхэ түгэлдэр һуугаа аха дүүгэй барисаатай олон түмэн арад зондо коммунизм байдал асарха гайхамшагта шата боложо, арадтамнай мүнхэ жаргалай байдал зохёохо түсэб мүн. Иимэ нангин түсэб урдаа табиха зол хубитай ба эрхэ сүлөөтэй байһан бидэ болбол энэ түсэбые гүн ехэ баяраар хүлеэжэ, бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ёһотойбди.

Манай ороной хүн бүхэн, ажалшан бүхэн Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ эдибхитэйгээр оролсоод байна. Энэ гайхамшагта түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ талаар бидэнэр арюун уялгатай, үнэн харюусалгатай ба энэ ехэ хэрэгтэ мүнхэ этигэлтэй байһамнай мэдээжэ. Советскэ оронойнмнай ажал байдал ба эрдэм культура энэ табанжэлэй турша соо гэбэл, 1946 онһоо 1950 он хүртэр гайхамшагтайгаар ургаха, мандаха ба саашадаа хизааргүйгөөр дэлгэрхэ байна. Манай фабрика заводуудай, колхоз совхозуудай ажалшадай дундаһаа хэдэн түмэн ажалай баатарнууд тодорон гарахань гээшэб. Тэдэниие баясхалангаар угтажа байдаг советскэ уран зохеолшодой гуурһан дороһоо хэдэн олон уранһайхан зохеолнууд бэшэгдэжэ, түмэнэй дунда һониргохогдон дэлгэрхэнь гээшэб.

Дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэбые бэелүүлхэ алдарта ба түүхэтэ үе саг дотор манай Бурят-Монголой ажалшад ехэхэн юумэ хэхэ ёһотой. Тиигээд илалтануудые бодото үнэн хэрэг дээрээ харуулжа шадахань дамжаггүй байна. Манай илалта хадаа социалистическэ мүрысөөнэй гайхамшагта хүсөөр бэелүүлэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ.

«Зэмсэг хурсатай дархан»,

«Зэбэ хурсатай баатар».

гэһэн манай эсэгэ үбгын мэргэн үгэнүүд мүнөө сагай суута хүнүүдые нэрлэһэниинь элитэ болоно. Сталинска табанжэлэй түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ энэ түрүүшын жэл хэзээдэ ехэхэн һуури эзэлхэ байнабшуу. Хүн бүхэн өөр-өөрынгөө ажал хүдэлмэриие үндэһөөрынь дахин дахин наринжуулжа, дутуугаа шүүмжэлхэнь шухала хэрэг болоно.

Манай Бурят-Монгол дотор мүнөө жэлдэ хура бороо хомор байжа нилээдгүй ган болобо. Үбһэ тарианай ургаса муушаг байба. Энэ юун дээрэ

ХОЦА НАМСАРАЕВ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, орденто поэт

һээ болооб гэжэ хүдөө зоной дундаһаа шэнжэлэн хэлэһэн үгэнүүд дуулдана. Тэрэнь хадаа уһанай газарта хэгдэһэн тариагүй, уһанай сабшалан бага байһан дээрэһээ ган гасуурта дайрагдабабди гэдэг байна. Энээниие зүбтэй гэжэ хэлээгүйдэ аргагүй байна.

Бидэ, зэрлиг байгаалиие өөһэдынгөө эрхэ мэдэлдэ бүрин абаха ёһотой байгаабди. Уһанай газарта хэгдэһэн тариатай, уһанай сабшалантай, уһанай огородтой байгаа һаа, ямаршье ган гасуурһаа айха, һүрдэхэгүй һуугдахань лабтай байгаа. Болбосон ажахы зохёохо тухай мэргэжэлтэй нүхэд хэзээдэ иигэжэ хөөрэдэгшье байгаа.

Мүнөө арбаад жэлэй үеһөө, һаяхан болтор хаа-хаанагүй хура бороо жэл бүхэндэ элбэг байжа, үбһэ тариан амархан «өөрынгөө зүнгөөр» ургаһан байгаа. Энэ үе соо зарим колхозойхид садхалдин эрэмшэжэ, үбһэ тариан гээшэ хододоо иигэжэ «өөрөө» ургажа байха шэнгеэр һанажа, ган гасууртай тэмсэхэ ябадалаа огтолон мартажархиһан байна. Энэ хадаа айхабтар ехэ дутуу зүйл мүн гээшэ. Тэрээнһээ гадна, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үе соо ажал хүдэлмэридөө тухашарангы байһан шалтагаанууд гантай тэмсэхэ ябадалһаа тойргошуулһан байгаа гэхэдэ баһал болоно. Бидэ энэ тэдыхэн хэдэн шалтагаан дурдажа дүүргэхэ бэшэ, харин тэрэ сагта колхозуудые ударидажа байһан хүнүүдэй хайхарал багатай, юумые өөрөө бүтэхэдэ найданги һанаа амар һуудаг ябадалнуудые гол гэмтэ шалтагаан гэжэ тоолохо ёһотой байнабди. Гэхэтэй хамта, мүн хэлэхэ хэрэгтэй байна. Зарим колхозой хайхарамжагүй түрүүлэгшэнэр колхозойнгоо ажахыда хоротой гэмтэ ябадалнуудые хэһэн байха юм. Зарим колхозуудай ба бусадшье эмхизургаануудай хүтэлбэрилэгшэд архи дарһаар ундалжа, колхозой зөөри зөөшые урихэ, гэмтээхэ, гэхэ мэтын жэгшүүритэй юумэнүүдые гаргадаг байна. Энэ хадаа Хэжэнгэ, Яруунын аймагууд соо болоһон хэрэгүүдһээ эли болоно. Энэ мэтэ зүйлнүүдые саашадаа гаргахагүйн тула өөһэдынгөө үдэр бүриин ажал соо хурса нюдөөр һайтар хаража, шүүмжэлэлэй хурса дүлөөр тэдэ этэгээдүүдые хайражархиха ёһотойбди.

«Ухаагүй уймарта
Убай байхагүй».
«Ооһоргүй нохойдо
Харгы байхагүй»

гэһэн арадай мэргэн үгэ хадаа муу муухай этэгээдүүдые ямар хурсаар сэхэ хэлэжэ үгэнэ гээшэб.

«Гэнэгүй хүнүүдтэ гээлтэ байхагүй.
Гээлтэгүй ажалда дутуу гүй».

гэһэн мүн арадай мэргэн үгэ [illegible] ямар хурсаар манай үнэн ажа[illegible] суута хүнүүдые сэхэ заажа [illegible] гээшэб. Мүнөө Сталинска табанжэ[illegible] түсэбые гүйсэдхэхэ хэрэгтэ ажа[illegible] бүхэн гэнэгүй сэхээр, гэрэлтэ[illegible] зоригоор ороод байна.

Манай али бүхы хүдэлмэридэ [illegible] туу дунда, гээлтэ хоролто, [illegible] һальхай ябадал бишиханшье [illegible] дэхэ ёһогүй. Мүнөө бидэнэй урда[illegible] ехэнүүд хүдэлмэринүүд байна. Тэ[illegible] ниие һайнаар дүүргэхэ гээшэ [illegible] дымнай зүб зүйтэй ажал хүдэлмэ[illegible] һөө дулдыдаха байһаниинь эли. М[illegible] нөө жэлдэ тохеолдоһон ган гасуур[illegible] дайрагдажа набтараар ургаһан үб[illegible] тариягаа хайшан гэжэ нарин нягта[illegible] хуряаха хэрэгые хамагай эрхим бо[illegible] гохо ба адууһа малаа тобир тарга[illegible] наар ондо оруулхын түлөө маша ех[illegible] харюусалгатай хүдэлмэри хэхэ б[illegible] набди. Бидэ болбол нэгэшье монсо[illegible] гор оробо гээлтэгүйгөөр тарясга[illegible] хуряаха, нэгэшье хүрьга тугал га[illegible] загүйгөөр малаа ондо оруулха [illegible] лаар хатуу хэмжээнүүдые хэжэ [illegible] соонь абаха уялгатайбди. Ма[illegible] үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэлгэ бо[illegible] бол малай тэжээл элбэг ехээр хуря[illegible] абаһанһаа дулдыдаха юм. Үбһэ [illegible] жээл абаха талаар бүхы байдаг арга[illegible] боломжые хүсэд дүүрэн хэрэглэх[illegible] ёһотойбди. Тэрээнһээ саашань [illegible] гасууртай тэмсэхэ бэлэдхэл [illegible] эртэнһээ ябуулхань зайлашагүй. [illegible] шэээлхэдэ хуушан канавуудаа заһа[illegible] хуушан хаалта боолтонуудаа [illegible] лохэ, утаг шэбхэнүүдэ тараха. [illegible] газарнуудта хүр са[illegible] тогтоохо [illegible] раттэнүүдые хэхэ ябадалнууд байна.

Энээнһээ гадна, хуушан бүдүүл[illegible] байдалай үлэгдэлнүүд болохо зүй[illegible] нүүдые орхижо шэнэ культурна ба[illegible] дые бүри дээрэ хэмжээндэ таб[illegible] хань шухала. Колхоз ба һургуу[illegible] бүхэн модо тариха, клубуудые [illegible] нэр бариха гү, али зэбһабарихa, [illegible] соогоо сэбэр арюунаар байха [illegible] шухала. Мүн ахэ заха үбгэд хүгша[illegible] тээ анхаралтайгаар хандаха ёһотойб[illegible] ди. Зарим нэгэ тунгаасагүй хүнү[illegible] өөрыгөө бэрхэ сэсэн гү, али аймшагты [illegible] эрэлхэг дээрэ тоолоол, хүнэй хал[illegible] һэн үгые хэлэн гэжэ тоолохогүй, [illegible] зониие өөрһөө доро хараха, хүгша[illegible] үбгэдые хүндэлэн үзэхэгүй, хари[illegible] бадарха, зандарха гэхэ мэтын абар[illegible] зан гаргадаг байха юм. Иимэ ябад[illegible] лые үндэһөөрэнь арилгаха, гэгээрүүлх[illegible] шухала. Хэрбээ энээндэ эсэргүүсэ[illegible] шэд гү, али «һураһан юумэ һураг[illegible] татуулхагүй» гэдэг һонууд улэж[illegible] болохо. Энэ мэтые гаргагша хүт[illegible] духануудые өөгшөөхэ, тэсэхэ аргагү[illegible] байна гээшэ.

Манай агууехэ жаргалай үндэһэ[illegible] болохо болбосон шэнэ байдал зохео[illegible] хо хэрэгтэ үнэн һургаал үнэн хэрэ[illegible] культурна ажал хүдэлмэри, куль[illegible] турна абари зан, сэбэр сэнгэлиг бай[illegible] дал һүүдал хэрэгтэй байна. Энэ ха[illegible] даа бидэнэй хүндэтэ ёһо, Сталинска[illegible] илалтын нангин гэрэл туяа мүн.

„Б-М Үнэн" газетын материалаар хэмжээ абтаба

„Партийно-политическэ хүдэлмэри мартаһан коммунист"

Манай «Бурят-Монголой Үнэн» газетын энэ оной июлиин 31-эй номерто «Партийно-политическэ хүдэлмэри мартаһан коммунист» гэһэн статья толилогдоһон байгаа. Сэлэнгын МТС-эй дэргэдэхи партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ангаровай партийно-политическэ хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр эмхидхэжэ, ажалдаа ёһо тэдыгээр хандажа байһан тухай тэрэ статья соо хэлэгдэһэн юм.

Тэрэ шүүмжэлэл тон зүб ба[illegible] партийно-политическэ ба культурно гэгээрэлэй хүдэлмэриие муугаар ябуулһанайнь түлөө нүхэр Ангаровта выговор соносогдобо гэжэ ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком манай редакцида мэдээсэнэ

„Оролдосогүй хүдэлмэрилэгшэд"

Яруунын аймагай Сосново-Озерско сельсоведэй уншалгын байшанда ямаршье хүдэлмэри ябуулагдадаггүй тухай «Оролдосогүй хүдэлмэрилэгшэд» гэһэн статья манай газетын энэ оной августын 13-ай номерто толилогдоһон байгаа.

Тэрэ статьягай ёһоор тус уншалгын байшан даажа байһан нүхэр Д. Чимитов сельсоведэй заседаниин тогтоолоор хүдэлмэриһөөн гаргагдаба гэжэ Яруунын аймагай гүйсэдком мэдээсэнэ.

Долоотойхон Нэли Константиновагай һургуулида орохо эгээл золто үдэрынь ерээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын басагадай № 4 дунда һургуулиин һуралсалай хэрэгые эрхилэгшэ нүхэр Суздальницкая М. И. гэгшэ Нэлиие нэгэдэхи классата оруулхаар бэшэжэ байна.

И. Красавцевай фото.

[Т]АРГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын аймагай «Большевик» колхозой үүлтэртэ ...ын эрхим һаалишан Цацаева Н. үнеэ һаажа байна.

А. Поповой фото.

ФУТБОЛИСТНУУДАЙ УУЛЗАЛГА

Улан-Удын паровозо-бүтээлгын ...ой стадион дээрэ футбольно 2 ...болобо. 1945 ондо чемпион ...ан гүрэнэй заводой команда ба ...ий часть хоёр уулзаба. Шанга ...лэй һүүлээр, гүрэнэй заводойхид ...һэн тоотойгоор сэрэгэй частиин ...болистнуудта илагдаба.

Забһарлалгын һүүлдэ нүгөө матч эхилжэ, эндэ сэрэгэй частиин ба паровозо-бүтээлгын заводой футбольно командануд наадалгын талмай дээрэ гараба. Паровозо-бүтээлгын заводой команда 5:0 гэһэн тоотойгоор сэрэгэй частиие илаба.

Эстафетэ

...нтябриин 3-ай үдэр Улан-Удэ ...дто Японие илаһан үдэртэ зо...һан эстафетэ үнгэргэгдэбэ. Энэ ...фетдэ «Динамо», ажалай резерв..., «Спартак» ба ПСТЗ-гэй спор...а командануд хабаадалсаһан байна. 1600 метртэ урилдажа 10 минута 16 секунд соо гүйжэ ерэһэн ажалай резервнүүдэй команда нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Хоердохи һуури «Спартак» 10 минута 37 секунд ба гурбадахи һуури «Динамо» эзэлбэ.

Театрынхид Зэдэ оробо

...жан, хүдөө гараһан Ленинэй ор...о Бурят-Монголой гүрэнэй хүг...тэ драмын театрын артистнар ...нгэһээ Зэдэ оробо. Эдэнэр Сэлэн... аймагай колхозууд ба Галуута ...рай шахтануудаар ябажа, концертнүүдые тон ехэ амжалтатайгаар харуулаа.

Илангаяа балетын артистнар Бадмаев, Жигжитова, Доржиев, Бадмажапов ба бусад харагшадые ехээр һонирхуулаа.

[Х]оер командын уулзалга

Сентябриин 1-дэ Улан Удын па...о-бүтээлгын заводой стадион ...рэ «Динамо» ба ПСТЗ-гэй 1-дэхи ...анда хоёрой футбольно матч бо.... Эдэнэр 4:4 гэһэн тоотойгоор ...эбэ.

Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ

Түнхэнэй аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз сентябриин 3-да Японие илаһанай үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулан, мүнөө жэлэй шэнэ ургасаһаа гүрэндөө 76 центнер таряа үгэбэ.

Д. ХИЛТУХИН.

Матч

...гмэрзамай транспортын ста...н дээрэ „Динамо“ гэжэ спор...на обществын футболистнууд ...ранспортын „Локомотивай“ коман...ай футболоор наадаба.

...нэ уулзалгада 2:0 гэһэн ...тоойгоор „Локомотивайхид“ ...ба.

Полиин хүдэлмэришэдые культурнаар хангана

Прибайкальска аймагай культурын байшангай директор нүхэр Ушаков гэгшэ үбһэ ба таряа хуряалгын үедэ агитбригада эмхидхэжэ, колхозуудай поли дээрэ гаргаһан байна. Тус бригада хоёр һарын турша соо 23 концерт колхознигуудта харуулаа.

Парижска Амгалан тайбанай конференци дээрэ

СССР-тэ түлэгдэхэ репарацида шэнэ хоро хүргэлгэ буруу һүрэбэ

ПАРИЖ, августын 30 (ТАСС-эй спецкорр.). СССР-тэ түлэгдэхэ репарацие таһалдууха ба репараци тухай асуудалые ямар нэгэн гусхай комитедтэ дамжуулан үгэхые оролдоһон австралийска делегациин һэдэлгэнүүдэй муухай гэгшээр буруу һүрэһэнэй һүүлээр, мүнөөдэр Италида хамаатай экономическа асуудал тушаа комисси дээрэ Советскэ Союзда түлэгдэхэ ёһотой байһан репарацида үшөө нэгэ хоро хүргэлгэн хэгдэһэн байна. Италитай баталагдаха эб найрамдалай договорой проектдэ энэ удаа канадска делегаци добтолоо, тэрээндэнь мүнөөхил австралийска делегаци баһал нэгэдэһэн байха юм.

Италида хамаатай экономическа асуудал тушаа комисси болбол одоол мүнөө репараци тухай асуудалые харууһан эб найрамдалай договорой 64-дэхи статьяе тодорхойлон хаража үзэхэ ябадалда эхилжэ орохо ёһотой байгаа. Энэ статьягай нэгэдэхи пункт хадаа Итали болбол Советскэ Союзда 100 миллион американскэ доллар хэмжээтэй репарацие 7 жэлэй бэлзор соо түлэхэ ёһотой гэжэ хэлэһэн байха юм. Энэ статьягай саашанхи пунктнууд дотор тус репараци ямар зүйлнүүдһээ гаргагдажа түлэгдэхэ байһаниинь заагдаһан байгаа.

Тус статьягай нэгэдэхи пунктые түрүүлэгшын зүгһөө хэлсээндэ табимсаарынь Канадын делегат Уилгресс гэгшэ энэ статья тушаа канадска делегацида ямаршье ажаглалта үгы байна гэжэ мэдүүлбэшье һаа, тэрээниие комиссиин байгууһан подкомитедэй хүдэлмэреэ дүүргэтэрынь баталан абалгаяа хойшолуулха гэжэ дурадхаба. Тэрэ подкомитедтэ бусад гүрэнүүдһээ Италида хэгдэхэ репарационно эрилтэнүүдые шүүн үзэхэ ябадал даалгагдаһан юм. СССР-эй туһада орохо репарациин хэмжээе тодорхойлхо хэрэгые Уилгресс хадаа бусад оронуудта түлэгдэхээр шиидхэгдэхэ байһан репарациин хэмжээнһээ дулдыдуулан табиһан байна.

Энэ дурадхалые Великобританиин делегат буруушаан, комисси хадаа тус статьяе абахадаа тэрээгээрээ бусад репарационно эрилгэнүүд тухай асуудалые шиидхэхэ бата бэхи һуури табиха байна гэжэ мэдүүлбэ. Договорой проект соо заагдаһан СССР-эй туһада орохо репарациин хэмжээ болбол СССР-тэ ушаруулагдаһан хохидол гарзын тон багахан хубиие бүглэхэ байна гэжэ тэрэ һануулба. Тэрээнэй удаа СССР-эй түлөөлэгшэ Вышинский үгэ хэлээ.

А. Я. Вышинскиин үгэ

Канадска делегациин бута сохигдоһон маневр

„Советскэ арадай ба Советскэ Союзай эли бодо ашаг туһын тухай хэрэг үгын гараһан али бүхы ушарнуудта тэрэ дары эдэ ашаг туһануудай зам харгы дээрэ ямар нэгэн һаад хаалтанууд гаража ерэдэг байһаниие советскэ делегаци нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байха юм,—гэжэ Вышинский хэлэбэ.—Эдэ һаад хаалтануудые бии болгожо Советскэ Союзай эрилтэнүүдые үнэн бодотоор хангаха хэрэгые хойшонь татахын тулада австралийска делегаци болбол энэ комиссида бага бэшэ оролдолгоео гаргаһыень делегацинууд һанажа байна бээз. Эдэ оролдолгонуудынь, манай һанаашаар, хосорон һалажа буруу һүрэбэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Гэбэшье, нэгэ ороной делегациин буруутаһан ябадалынь хадаа ондоо нэгэ ороной түлөөлэгшэлэй һанааень зобоожо байһаниинь элитэ. Тиигэжэ, мүнөөдэр бидэнэр манай комиссиин амжалтата хүдэлмэриие таһалдуулха гэһэн шэнэ һэдэлгые тэмдэглэхэ ёһотой болобобди. Тиимэ дээрэһээ Уилгрессэй үгэдэ би харюу үгэнгүйгөөр орхихо аргагүй байнаб. Юун бэ гэхэдэ, Уилгресс хадаа Советскэ Союзда Канадын элшэн сайд байһан ба Советскэ Союзда репарационно асуудалай ямар удхашанартай байһые бусад хариин хүнүүдһээ һайнаар ба үлүүгээр ойлгохо ёһотой һэн гэжэ һанахаар юм. Дайнай бүхы он жэлнүүдтэ Уилгресс хадаа Советскэ Союзда байһан, манай орониие үзэһэн ба мэдэхэ, СССР-эй территори дээрэ болоһон дайнай ушарлнуудай гэршэ байһан байна. Тиигэбэшье эдэ бүхын эсэстэ Канадын түлөөлэгшэ гээшэ Министрнүүдэй Соведэй үнэнтэ ба гол үндэһөөрөө хэнэйшье арсашагүй шиидхэбэриие таһалдуулхын тулада үгэ абажа хэлэнэ. Өөрынгөө үгэ соо канадска делегат юу бэдэрнэб, урдаа ямар зорилго табина гээшэб? Мүнөөдэр нэгэдэхи пунктые һайшаахагүй гэжэ дурадхана, тиимэ хадаа Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан репарациин хэмжээе һайшаанагүй гээшэ бээз. Юундэ, ямар һанамжатайгаар тиигэнэ гээшэб? Һанамжануудаа канадска делегат тон элеэр гаргана, энэнь 100 миллион долларай энэ хэмжээе, тэрээнэй хэлэһэнэй ёһоор, бусад оронуудай эрилгэнүүдтэй тааралдуулан табиха гэһэн ябадалда байна. Тэдэ эрилтэнүүд тухай бидэнэр эндэ дуулаабди. Эдэнь хэлэн зуугаад миллион доллараар тоологдоно гэжэ мэдэнэбди: Египет 515 милн даллар эринэ, Эфиопи—775 миллион доллар г. м. эринэ. Бидэнэр г. Уилгрессэй энэ дурадхалые Советскэ Союзай эрижэ байһан репарациин хэмжээе тэдэ эрилтэнүүдтэй тааралдуулан табих гэжэ ойлгохо ёһотой гүбди. Советскэ Союзда түлэгдэхэ 10 миллион доллар репараци тон багахан хэмжээгэй байһан хада. Уилгрессэй һанаа хангахагүй байһан ба энэ хэмжээе Советскэ Союзда итальянска добтолгын ушаруулһан хохиролнуудтай тааралдуулан табихын тулада Советскэ Союзай гарзануудые бүглэхээр үлэмжэ ехэ хэмжээтэй болгон дурадхахые хүсэнэ ха гү? Тиимэ бэшэ. Эндэ элдэб түрэлэй формально-юридическэ үлүү һарюу юумэнүүдээр далдалжа, Советскэ Союзай үнэнтэ эрилтэнүүдые хангаха хэрэгые шадаал һаа саашань хойшолуулхые оролдоһон һэдэлгэ хэгдэнэ гээшэ. Канадска түлөөлэгшын үгэ болбол Советскэ Союзда түлэгдэхэ репарацинууд тухай шиидхэбэриие таһалдуулхэ ябадалда зорюулагдаһан маневр мүн. Бидэнэр энэ маневрые элишэлэн сохихо ёһотойбди. Манине канадска делегациин татажа байһан тэрэ зам дээрэ гараха гээшэ таагүй байха һэн гэжэ советскэ делегаци тоолоно, таагүй ба зохидгүй байха һэн гэжэ хэлэхэ байнаб. Комисси хадаа энэ зам дээрэ гарахагүй ба огторгойн хии уруу ошоһон ушарнуудта бидэниие дахин дахин асархагүй гэжэ би этигэнэб. Үнэниинь хэлэхэдэ, огторгой хаража һууха гэжэ бултааран түрэһэн бэшэбди гэжэ ойлгоноб!

Канадска түлөөлэгшын дурадхалай буруу һаналтай байһаниинь бүгэдэндэ элитэ байба, тиин Вышинскиин һүүлээр үгэ хэлэһэн США ба Франциин түлөөлэгшэд энэ дурадхалые буруушаажа, СССР-эй туһада оруулагдаха репарациин договорой проект соо заагдаһан хэмжээе хойшолуулангүйгөөр баталха гэжэ дурадхаба. Тиихэдэнь Канадын түлөөлэгшэ дахин үгэ абаһан байна. Советскэ Союз ба советскэ арад тээшэ үзэн бэшэ үгэ хүүрнүүдээ шашажа байгаад, СССР-тэ түлэгдэхэ репарацинууд тухай асуудалые шиидхэлгэ хойшолуулагдаха һэн гэжэ эрид буляалдаба. Тэрээнһээ үлэмжэ, энэ удаа хэлэхэдээ договорой баһа нэгэн удаадахи пунктые буруушаана. Тэрэнь хадаа түлэгдэхэ ёһотой эд товарнуудай түрэл бүхэнэйнь тоо хэмжээ Итали СССР хоерой хоорондо хэлсэгдэхэ зүйл мүн байха ёһотой гэһэн байгаа.

Австралиин түлөөлэгшэ өөрынгөө ханида туһалхаяа яаража, мүн баһа энэ асуудалай шиидхэбэриие хойшолуулха гэжэ ба Советскэ Союзда түлэгдэхэ репарацие бусад гүрэнүүдтэ ямар хэмжээтэйгээр түлэгдэхэ гэжэ шиидхэгдэһэн дээрэһээ дулдыдуулан табиха гэжэ эрибэ.

Бельгиин делегат үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй туһада орохо репарацинууд тухай асуудал уняжагайруулалтагүйгөөр шиидхэгдэхэ һэн гэбэ.

Канадска ба австралийска делегацинуудай зүгһөө өөһэдынгөө дурадхалнуудые буляалдаһаар байһан дээрэһээнь Вышинский хоердохео үгэ абажа, тэдэ делегацинуудай хорото позицинуудые буруушаажа, тэдэнэй табиһан һаналнуудай үндэһэ һууригүй байһаниие хэлэбэ.

* * *

Вышинскиин үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, канадска делегациин дурадхал голосовани дээрэ табигдажа, диилэнхи олонхи -15 голосоор буруушаагдаһан байгаа.

Удаа тээнь комисси болбол СССР-тэ түлэгдэхэ репарацинууд тухай статьянуудые хаража үзэлгэдэ оробо. Теэд Австралиин түлөөлэгшэ хадаа Советскэ Союзда репараци түлэхэ ябадалые һэжэгтэй болгохо гэжэ үшөө дахин оролдоһон байгаа. Тиихэдээ «СССР-тэ ушаруулагдаһан гарза гай тухай бидэнэр мэдээгүйбди» гээд, дан һэнгэргүйгөөр хэлэһэн байха юм.

Югославиин түлөөлэгшэ болбол бусад оронуудта Италиин түлэхэ репарациие тодорхойлон гаргахадаа, Советскэ Союзда 100 миллион доллар Италиин түлэхэ байһан хэмжээһээ үндэһэлжэ болохогүй байна гэжэ зааба. Советскэ Союз хадаа Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ али болохоор туһалха хүсэлэн ба энэрхэ һайн сэдьхэл гаргажа, иимэ бишиихан сумма нэрлэһэн байгаа. Теэд хэрбээ агууехэ гүрэн болохо Советскэ Союзай иимэ бага юумэ абажа шадаха байгаа юм һаань, дайн сэрэгээр ушаруулагдаһан гарза гай дээрэһээ тон ехээр һулараһан экономикотой Югослави гээшэ иигэжэ шадахагүй байна. Югослави болбол өөртөө ушаруулагдаһан гарза гайе дүүрэн бусаахые Италиһаа эринэ бэшэ, зүгөөр репараци түлэлгые СССР шэнгеэр хороожо шадахагүй байна гэбэ.

Түрүүлэгшэ болбол Советскэ Союзда 100 миллион доллар репараци түлэхэ ба тэрэнэй түлэгдэхэ болзорые зааһан репараци тухай статьягай нэгэдэхи пунктые голосовани дээрэ табиба. Тус пункт нэгэн дуугаар баталагдаһан байгаа.

Удаа тээнь репарациие ямар юумээр түлэхэ тухай хэлэгдэһэн энэ статьягай хоёрдохи пункт голосовани дээрэ табигдаа. Тэрэ пунктын ёһоор репараци болбол Итальянска ажаүйлэдбэриин гаргаһан продукцяар түлэгдэхэ ёһотой юм. Энэ пунктнь мүн лэ нэгэн дуугаар абтаһан байна.

* * *

ПАРИЖ, августын 31. (ТАСС-эй тусхай корр.). Румыни, Болгари Венгри ба Финлянди тушаа экономическа комисси болбол Урда-Африканска союзай делегациин дурадхаһан заһабариие зүбшэн хэлсэлгэдэ табингүйгөөр, Советскэ Союзда түлэгдэхэ репарацида хамаадаха байһан Румынитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проектын 22-дохи статьяе мүнөөдэр голосованида табиһан байгаа.

Австралийска делегат хадаа Урда-Африканска союзай түлөөлэгшын оруулһан заһабариин яаханшье мэдэгдээгүй байһан хадань, энэ статьяе голосовани дээрэ табижа болохогүй гэхэ һанаатайгаар хэлэһэн байха юм. Теэд тэрэ делегат эшхэбтэр байдалда оробо, юундэб гэхэдэ, тус заһабариие оруулһан авторынь энэ заһабари гээшэ тусгаар дурадхал болохо юм гэжэ комиссиин түлөөлэгшын хэлэһэниие зүбшөөһэн байгаа.

Энэ статья голосовани дээрэ табигдажа, нэгэн дуугаар баталагдаһан байна. Тус статьягай ёһоор Румыни болбол Советскэ Союзда 300 миллион американска доллараар репараци түлэхэ ёһотой болобо. Тэрэниие 1944 оной сентябриин 12-һоо хойшо найман жэлэй турша соо эд товараар (нефтепродукт, орооһон, модон, далайн ба гол мүрэнэй суднонууд, элдэбын машина түхеэрэлгэнүүд, гэхэ мэтээр түлэхэ байна.

Тиимэ болохолоороо австралийска, канадска, Урда-африканска болон шэнэ-зеландска гэхэ мэтын британска дүрбэн доминионуудай зүгһөө Советскэ Союзда Италиин ба Румыниин түлэхэ ёһотой репарациие түлүүлэнгүй таһалдуулха гэһэн үсэд нэтэрүү һэдэлгэнүүдынь шал буруу һүрэбэ гээшэ. Советскэ делегаци хадаа Советскэ Союзай болон советскэ арад зоной ашаа туһые үсэд шанга тэмсэл соогуур нэрэтэй түрэтэйгөөр аршалан хамгаалжа шадаһан байна. Тэрэ хадаа агрессиһээ хохидоһон оронуудай аша туһада ба үни удаан саг соо тогтууритай бэхи эб найрамдал зохеохын аша туһада таараха байһан Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые баталуулан абхуулжа шадаа.

* * *

«Франс Нувель» гэдэг недели бүридэ гарадаг газетын мүнөөдэрэй номерто «Репарацида эсэргүүсэһэн добтолго» гэһэн тон һонирохлтой статья түнхаглагдаба.

«Английска трестнүүдээр дэмжэгдэһэн американска трестнүүдэй экономическа гегемони болохомнай гэһэн һанал хадаа 15 үдэрэй саада

(Үргэлжэлэл эхиниинь 4-дэхи нюурта).

ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭРТЭ

...аратай сэлмэг хабарай нэгэ ...р би болбол Чехословакиин сто...а—Прагын үйлсэдэ үндэр бан... дээрэ манай советскэ танкын ...хые хараа һэм. Улад зоной ...ороо ябажа байһан үйлсэдэ ай...атай һүрэтэй үхэр буу ёдойжо ...ба, тиихэдэнь тэндэ ябаһан хү...д дайшалхы машина тээшэ эзэн ...агүй харана, зариманиинь зог...д тэрэниие угаа анхаралтайгаар ...жэ байба.

...и сэдьхэлдээ баяртай байһанаа ...далангүй тэрэ машиные мүн лэ ...аһан байгааб. Элдэбын һанал ...ол миниин тархи соо оробо. ...ртагдашагүй үдэрнүүдэй дурас...л болоһон энэ танк хаанаб даа ...льска завод дээрэ бүтээгээд, ...онтдо асарагдажа, экипажтай ...оһон бэеэрээ (тэрэ экипажын ...иттой советскэ хүнүүд мүнөө хаа... байгаа гээшэб? дайн байл...анда ороһон байнабшуу. Дайн... оробо гээд хэлэхэнь ба...л даа! Тэрэ хадаа һүни..., үдэршье зогсонгүй байлдаа...уд худар зүдхэжэ ороһон байгаа. ...ропын центртэ болоһон энэ байл...анууд шэнги тиимэ байлдаан ...жэ бури болоогүй юм. Европейскэ ...онуудай елэгэр тэгшэ харгыгаар ...мэ оньһото машина хэзээшье ...агүй юм. Европодохи дарлагда...н арадуудта эрхэ сүлөө асаржа ...һан эдэ советскэ хүнүүдһээ үлүү ...йша, үлүү шадабаритай солда...үдые эдэ оронууд харааүй һэн. ...Энэ танк Прага худар эгээн тү...ти сүмэрэн ороһон байна. Тэрэ...ай түрүүлэн орохые пражска зон ...раад, энээниие баярай тэмдэг ...энгеэр, сүлөөлэгшэ Улаан Армиин ...гээһэн юумэ шэнгеэр угтаһан ...йгаа.

Энэ танк хадаа энээнһээ урда тээ дайлалдаад, байлдаанууд соогуур хосорһон танкнуудай нэгэниинь гээшэ гэжэ хэлэхэдэ болоно; тэдэнэй хуяг хадаа дахин хэрэглэгдэжэ шэнэ танкые амидыруулба гээшэ. Энэ танк хадаа айхабтар олон харгыгаар ябаһан ба тэрэнэй ута замыень хүн түрэлтэнэй түүхэ домог соо бэшэгдэһэн хадань, тэрэниие аянша-танк гэжэ нэрлэхэдэ болохо байна. Тэрээн тухай дуу ба легенда зохёожо болохо байнал.

Тэрэ танкые хараад байхадаа, би болбол 1943 оной январь һарада блокадые һэтэ сохиһон түүхэтэ үдэрнүүдтэ ленинградска фронт дээрэ ушарһан хүнгэн танкнууд тухай һанаандамни оробо. Нева мүрэнэй эрье дээрэ хуха нуга сохигдоһон шэбэр модон соогуур, сагаан саһан соогуур эдэ бишиихан шуран танкнууд эрьелдэн ябажа, урдаһаан угтаад ерэжэ ябаһан Ладожска фронтын боецүүдтэ харгы гаргахын тулада гал түймэртэ шатажа байһан хүдэлмэришэдэй посёлогуудһаа немецүүдые хөбхо сохин намнажа байһан ябган сэрэгүүдтэ туһалхаар немецкэ позицинуудые үй бута сохиһон байнад. Тэрэ сагта Советскэ Союзай Герой Осатюк нааданхай шэнги бишиихан аад, гайхамшаг һайн машинаяа шадамараар жолоодон немецкэ томо танкые мэхэлжэ танк буулаха үхэр буунуудай аманда оруулһан байха юм. Тэрэ хадаа хүчэ хүшэр бэеэрээ няза дарахаа байһан фашистска танкын аадар бороон шэнгеэр адхаруулһан һономуудһаа бэеэ бэрхээр зайлуулан, дайсанай айхабтар ехэ машинын үмэнэ тачцовалжа байгаа бэлэй. Дайсанай танк энэ бүрэнхы манан болоһон ой тайга соо үхэжэ хосороо һэн.

Прагада байһан танк харахадаа би болбол душэн нэгэн оной намарай хэсүү бэрхэ сагые һанаад үзэбэб. Тэрэ сагай шахардуу шанга айдаһатай үдэрнүүд миниин нюдэндэ харагдаһандал болоо. Обороно хэхэдээ үсэд нэтэрүү байха, айхабтар ехэ эрэлхэг зориг, үүсхэл хэшээл ба баатаршалга гээшые имагта танкистнууд харуулдаг байһан юм. Ленинградай хажуудахи жэбэ жонхо болоһон хүнды гэрнүүд, жэжэхэн харганаа бургааһанай ургаһан ганга жалгануд, галзуу фашистска самолёдуудай дээгүүрынь ниидэжэ байхада зурыһан харгынууд, бишиихан город соо болоһон гал түймэрнүүд, ой тайга соохи үнэһэн, агууехэ городой утаа уняар—эдэ бүгэдэ хадаа мүнөө нюдэндэмни харагдаһандал болоно.

Энэ тэгшэ газарта үхэл ба амидаралые шиидхэхэ шанга байлдаанууд болоһон юм. Манай газарай метр бүхэн үнэтэй байгаа. Ленинградые үхэр буугаар буудаха газарта ерээд байһан дайсанда нэгэшье гэшхэм газар дахин үгэжэ болохогүй байба.

Эдэ үдэрнүүдтэ дайлалдаһан танкистнуудай гаргаһан шэн габьяа тухай дурасхаалые арад зомнай хэзээшье мартахагүй. Майор Ушаков хэдэн дахин шархатаад байхадаа, дайнай газар дээрэһээ зайлажа ошобогүй. «Дайсаниие сохижо байхадамни намда тон һайн эмнэлгэ болоно.»—гэжэ тэрэ хүн хэлэдэг байгаа. Дахяад шархатаһан энэ майор газарта хэбтээд: «эгээ энэ газарһаа бидэнэр сухарижа ошохогүйбди» гээд хэлээ һэн. Теэд танкистнууд дайсаниие наашань табягүй!

Душэн гурбан немецкэ танкнуудтай орой гансааран байлдаа хэжэ ороһон танкист Колобановай гайхамшагта тэмсэл тухай хэлэхэмни. Намаг газарта байһан уйтан харгыгаар немецкэ танкнуудай колонын һубаряад ябажа байхадань тэрэ танкист эгээн түрүүшын ба һүүлшын танкнуудые биса сохиһон байгаа. Тиигээд хорин минута соо байлдаа хэһэнэй һүүлээр аяар хорин гурбан танк бута сохиһон юм. Тэрэнэй машина дээрэнь дайсанай һомонуудай 135 дахин туһаһан сараа гараһан байба.

Танкист Михаил Яковлев зургаан үдэр соо танкһаан холо ошоогүй. һомонуудайнгаа дууһахада энэ танкист өөрынгөө танкын гэнжээр немецүүдые няза даража гэшхэһэн байна.

Танкистнуудай тэрэ сагта нимэ баатаршалга гаргаһыень һанажа дурсажа байхадаа би болбол Баренцова далайһаа Хара далай хүртэр хабтайһан энэ айхабтар ехэ фронт дээрэ манай арминуудай ябажа гараһан замые һанангүй байжа шадахагүй байнаб. Энээниие һанажа байхадаа, үзэгдөө-дуулдаагүй дайн сэрэгэй хаалта боолтые дабажа, хүнэй сүлхэ тэсэбэри ба эрэлхэг зоригой илажа гараһан зам гээшэ угаа гайхалтай ба сэдьхэл хүдэлгэмэ байха юм. Айхабтар ехэ танкова арминуудай тулалдажа байһан тала дайда дээгүүр нэгэн үедэ Кавказай хада хабсагайнууд харагдажа, нэгэн үедэ урдань хара далай хүхэрэн долгисожо байба. һэтэ сохилгын харгынууд нэгэ һаа хада модон соогуур, нэгэ һаа Балтиин далайн эльһэн болдогуудай хажуугаар үнгэржэ гарадаг байба. Тиин эсэстэй Германиин автострадануд ушарба. Эдэ бүгэдэ хадаа, угаа ехэ экран дээрэ харагдажа байһандал адляар һанаглана.

«Харагты, танкнууд!» гэжэ нэрэтэй номые нэгэн үедэ бэшэһэн немецкэ генерал Гудериан болбол өөртэнь эсэргүүсэхээр эрьежэ ерэһэн тэдэ үгэнүүдэй айдаһатай һүрэтэй удхыень өөрынгөө бэеэр үзэхэ болохо хүм гэжэ бури һанаагүй байхал.

Уула хада ба уһа мүрэндэ торон тогтонгүй, хамаг бүхы хаалтануудые биса тэһэ сохижо сухаришагүй шангаар ябажа байһан танкнуудые нюдөөрөө харахаар бодото юумэ бэшэ байгаа һаань, хэншье этигэхэгүй бэлэй. Дэлхэй дээрэ ямаршье танкова арми гээшэ манай советскэ танкистнууд шэнгеэр тиимэ гайхамшаг добтолго хээгүй байха юм.

Сталинска танкистнууд болбол танкова хэрэгэй ерээдүйн теоретигүүдтэ эрхим жэшээ болохо оперативна искусствын дээдэ шатые харуулһан байгаа. Хада хабсагайда түхеэрһэн бүхэжүүлгэнүүдые танкнууд тиимэ дан богонихон болзор соо дабажа гараха юм гэжэ фашистнуудай һанаан зүүдэндэшье ороогүй байба.

Прага хүртэр ошоһон танк болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ танкистнуудай гаргаһан тоогүй олон гайхамшагта хэрэгүүдтэ үшөө ямар нэгэн шэнэ юумэ нэмэжэ болохо юм гэжэ һанажа байһан тэдэ хүнүүдтэ ойлгосотой һайн һургаал болоһон байна.

Советскэ арад зон «Танкистнуудай үдэрые» һайндэрлэжэ байхадаа, дайсаниие үй бута сохихо тухай, түгэс илалта туйлаха тухай Генералиссимус Сталинай түүхэтэ приказые шадамар бэрхээр дүүргэжэ, илалта туйлаһан агууехэ сэрэгшэдые магтажа байна.

Сталинска үеын агууехэ сэрэгшэ, Эхэ оронойгоо болон бүхы болбосоронгы хүн түрэлтэнэй эрхэ сүлөөгэй түлөө дайн байлдаанuудта баатаршалга гаргажа мүнхэжэһэн советскэ танкист алдаршаг лэ!

Николай ТИХОНОВ.

Парижска Амгалан тайбанай конференци дэ

(Үргэлжэлэл Эхининь 3-дахи нюурта).

тээ Бирнсын хэлэһэн үгэ соо элиржэ гараһан юм. Иигэжэ хэлэхэдэнь Молотов яһала хатуу харюу үгэһэн байгаа.

«Франс Нувель» болон бусад зарим французска газетэнүүд хадаа репарацинууд тухай асуудал тушаа конференциин дээрэ айхабтар эхэ тэмсэл болоһон ушарые Германитай хэгдэхэ эрэлдүйн эб найрамдалай договор тушаа хэлсээн болохо байһантай холбожо байна. Германиһаа абтаха репарацинууд тухай асуудалые үнэнтэ зүбөөр шиидхэхые тон ехээр хүсэжэ байһан Францида австралийска делегациин арга мэхэнүүд али тухай аюул ерүүлхэ байһыень тус статья соо тэмдэглэнэ.

«Франс Нувель» болбол Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэридэ эсэргүүсэгшэд репарацинууд тухай асуудалда диилдэжэ унаад байхадаа, бусад асуудалнуудые хэлсэхэ үедэ өөрынгөө алдууриие бусааха гэһэн һэдэлгэ гаргана. Франциин зүгһөө Альпануудтахи хилые зүбтэй зүйтэйгөөр заһажа табиха тушаа комиссинуудта арсажа байһан тухай, мүн Триест ба Трансильвани хамаатай хилые шалгажа үзэхэ ба заһаха тушаа комисси байгуулхые австралийска делегациин эрижэ байһан тухай тус газетэ һануулжа бэшэнэ.

КОМИССИНУУДТА ТЕРРИТОРИАЛЬНА АСУУДАЛНУУДЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

ПАРИЖ, августын 31. (ТАСС-эй тусхай корр.). Территориальна ба политическэ асуудалнууд тушаа комиссинууд Итали, Румыни, Болгари болон Венгриин хилые тодорхойлон гаргаха статьянуудые хаража үзэжэ байна. Финляндиин хилые хаража үзэлгын дүүрээд байһаниинь мэдээжэ.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие буруушаажа ба ямаршье ушар бүхэндэ унжагай ута буляалдаата хэлсээниие хэхэ гэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдодог зарим делегацинууд комиссиин хүдэлмэриие урда мэтэ һаатуулжа байна.

Мүнөөдэр комисси болбол Францида үгтэхөө байһан Мон-Сени гэдэг газар тухай асуудалые одоошье шиидхэжэ шадаба. Мон-Сениие Францида дамжуулан үгэхэ тухай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые 15 голос зүбшөөгөөд һайшаан баталһан байна.

Мон-Табор болон Бабертон гэдэг районуудта франко-итальянска хилые бага зэргэ хубилгаха тухай шиидхэбэри гаргагдаа. Жэлдээ 140 миллион киловатт-час энерги гаргадаг нэгэ хэдэн электростанцитай Тенда болон Брига гэжэ газарнуудые Францида үгэхэ тухай Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые комисси һайшааба. Эдэ районуудай Францида үгтэхэ болоһоной дашарамда тус Франциин үгэһэн найдуулганууд тухай договорто хабсаруулагдаһан бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тенда болон Бригада дүтэ байһан итальянска районууд дурсагдаһан электростанцинуудһаа электроэнерги абажа хэрэглэхэ аргатай байха болоно. Мүнөө үдэшэлэн Венгридэ хамаатай ба Румынида хамаатай политическэ болон территориальна асуудалнууд тушаа комиссиин нэгэдэмэл заседани боложо, тэндэ Венгри болон Румыниин хоорондохи хилые хубилгаха тухай Венгриин делегациин һаналые дуулаһан байгаа.

УРДА-АФРИКАНСКА СОЮЗАЙ ДЕЛЕГАТ ҺАНААНҺАА АБАЖА ШАЛ ХУДАЛААР ХЭЛЭБЭ

ПАРИЖ, августын 31. (ТАСС-эй тусхай корр.) Сэрэгэй комисси болбол Италитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой хэдэн олон статьянуудые мүнөөдэр хаража үзөөд, нэгэн дуугаар һайшаан баталба. Ямаршье атомна буу зэбсэг бүтээн гаргажа ба тэрэниие барижа шадахагүй гэжэ Италиие хориһон тус договорой 44-дэхи статьяда оруулагдаха заһабариие баталан абаһан байна. Мүн тэрэшэлэн итальянска сэрэгэй бухэжүүлгэнүүдые үгы хэхэ гэһэн Италитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой 41-дэхи статьяе тодо болгохо гэжэ югославска делегациин оруулһан заһабари мүн лэ абтаһан байгаа.

Мүнөөдэр сэрэгэй комиссиин заседани дээрэ Урда-Африканска союзай делегатай хэлэһэн үгэнь тон гайхалтай байба. Италиин зэбсэгжүүлгые «хэтэрхы хатуугаар» хизаарлажа болохогүй, юундэб гэхэдэ хүршэ һууһан гүрэнүүдэй зүгһөө агрессидэ орожо болохо аюултай байна гээд гэб гэнтэ мэдүүлбэ. Урда-Африканска союзай түлөөлэгшын иигэжэ тон гайхалтай мэдүүлгэ хээд байхадань, Советскэ Союзай, Украинын ба Югославиин делегацинууд яһала хатуу харюу сохилто үгэһэн байха юм.

—Бүгэдын мэдэһээр, Италиин хүршэ гүрэнүүд гээшэнь тон түрүүн Франци ба Югослави болохо юм гээд Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Славин хэлэбэ. Эдэ хоёр гүрэн хадаа фашистска агрессорнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ эдибхитэйгээр хабаадалсаан. Эдэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд Амгалан тайбанай Конференциин тэгшэ эрхэтэй членүүд боложо эндэ хабаадалсана.

Харин Итали болбол Германиин талада дай хэһэн хадань, диилдэһэн орон гээшэ гэжэ тэрээнтэй эб найрамдалай договор баталжа байнабди. Тиимэ болохолоороо, Урда-Африканска союзай түлөөлэгшэдэй эндэ хэлэһэн мэдүүлгэнь оройдоо үндэһэ баримтагүй байнабшуу!

Генерал Славинай иигэжэ хэлэхэдэнь комиссиин членүүд бүгэдөөрөө һайшаажа угтаба. Итальянска булимтарагшадай хэрэгүүдые үмөөрэжэ худалаар хэлэжэ хэтэрһэн энэ зууршалагша болбол минии хэлэһэниие буруугаар ойлгобо гэхэ һанаатай бэеэ зүбтүүлхэ һэдэлгэ гаргаба.

* * *

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС-эй тусхай корр.). Эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдые хаража үзэхын тулада конференциин бии болгоһон комиссинууд мүнөөдэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

Италида хамаатай политическэ ба территориальна асуудалнууд тушаа комисси хадаа Итали ба Югославиин хоорондохи хилэ тухай эб найрамдалай договорнуудай гурбадахи статьянуудые хаража үзэхөөр мүнөөдэр орохо ёһотой байһан юм. Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалнуудые, мүн тэрэшэлэн элдэб олон делегацинуудай хэлэһэн ажаглалтануудые шэнжэлэн үзэжэ эхилхэһээн түрүүн энэ асуудал тушаа итальянска делегациин хэлэхэ үгыень дуулаха гэжэ шиидхэһэн байгаа.

ИТАЛЬЯНСКА ИМПЕРИАЛИЗМЫН АДВОКАТ АМГАЛАН ТАЙБАНАЙ КОНФЕРЕНЦИИН ТРИБУНА ДЭЭРЭ

Итало-югославска хилэ тушаа Италиин һанал бодолые Бономи гэгшэ хэлэхэнь гээд түрүүлэгшын соносхоходонь заседанида хабаадагшадай нилээд олониинь гайхаһан байгаа: итальянска империалистнуудай аша туһые бодожо үнэн шүтэнгеэр алба хэжэ байһан хуушан Италиин элитэ дипломадуудай нэгэниинь болохо Бономиин нэрые дуулаад байхада, саашаашье ойлгосотой болобо даа.

Бүри 1911 ондо итальянска социалистнууд болбол Ливидэ Италиин булимтаралгын дай хэхэдэнь эдибхитэйгээр дэмжэһэнэйнь түлөө Бономиие партиһаа гаргажа хаяһан байгаа. Дэлхэйн түрүүшын дайнай һүүлээр Бономи болбол бутаран унажа байһан Австро-Венгриин эзэмдэлгэһээ славянска газарые шадаал һаа ехээр таһа дүүрэжэ абаха гэһэн оролдолго гаргаба. Тэрэнэйнь эсэстэ Итали болбол Юлийскэ Крайные абаһан юм. Теэд мүнөө болоходо Бономи хадаа «шэнэ» «демократическа» Италиин түлөөлэгшэ болоод үгэ хэлэхээ байба.

Зүгөөр, Муссолиниин эзэрхэжэ байха үедэ Бономи саг зуура тушаал хэрэг даагаагүй байшоо. Теэд эдэ бүхы жэлнүүдтэ юушье мартаагүй, юушье һураагүй байгаабшуу. Тиин, мүнөөдэр Италида хамаатай политическэ ба территориальна асуудалнууд тушаа комиссида тэрэнэй хэһэн деклараци болбол Балкануудта итальянска империалистическэ булимтаралга хэхэ гэһэн сэхэ мэдүүлгэ шэнгеэр дуулдаба.

Бономи болбол итальянска арад зон гээшэ «бүри Дантейн байха сагһаа хойшо Юлийскэ Крайные Италиин таһаршагүй хубинь гэжэ харадаг байһан юм» гэжэ һанаатай хоолоор шашаба.

Дам саашаа, Бономи болбол 1914—1918 оноудта болоһон дайн сэрэгтэ империалистическэ Итали гээшэ славянуудые сүлөөлэгшэнь болоһон юм гэжэ харуулха һэдэлгэ гаргаба. 1915 ондо хэгдэһэн Лондонско нюуса хэлсээн тухай Бономи хэлэнгүй бүгэдэдэ ойлгосотой шалтагаанаар дуугай үнгэрһэн байна. Тэрэ хэлсээнэй, ёһоор, Итали болбол имагта Балкануудта газар булимтаржа абахын түлөө Германи ба Австро-Венгритэй хамтаржа дайн сэрэгтэ оролсохоор зүбшөөлөө үгэһэн байгаа. Бүгэдын мэдэһээр, Италида гансахан Юлийскэ Крайные ба мүн уг заяанай славянска газар болохо Далмациие үгэхэбди гэжэ Лондондо найдуулһан байгаа.

Зүгөөр, хожомынь Италиин сэрэгтэ диилдэһэнэй һүүлээр мүнөөхи нюуса хэлсээ хэгшэд өөһэдынгөө найдуулгын заримыень бусаажа абаһан байгаашье һаань, Итали болбол Юлийскэ Крайные Югославиһаа таһа дүүрэжэ абаһан лэ байха юм. Тиимэ юумэ болоод байтар, «дайн сэрэгтэ Италиин оролсоһон гансахан зорилгонь хадаа, Юлийска Крайнада байһан итальянска арадай аха дүүнэрые сүлөөлхэ ба славянуудай өөһэдынгөө гүрэн-түрые тогтоохо хэрэгтэнь туһалха гэһэн юм» гээд Бономи һайрхажа мэдүүлхэ тон һэнгэргүй аашагаргаба.

Юлийскэ Крайна тухай Рапальска хэлсээниие Бономи болбол бусад гүрэнүүдэй зууршалгагүйгөөр Итали ба Югославиин өөһэд хоорондоо хилэ тогтоохо асуудалые эбтэй һайнаар тааруулан шиидхэһэн ябадал болоно гэжэ харуулха һанаатай. Теэд энэ хэлсээниие Югославида хара баагаар абхуулагдаһан тухайнь бүхы дэлхэйдэ эли мэдэгдэнэ.

Тэрэнэйнгээ һүүлээр Бономи болбол итальянска правительствын мүнөө сагай программые тодорхойлон хэлэжэ оробо. Эб найрамдалай договорой проектээр дурадхагдаһан итало-югославска хилые сэрэгэй гээд хэлэһэниинь угаа гайхалтай. Дам саашаа Бономи болбол уг заяанай славянска газарые абаха итальянска эрилтые экономическа талаар «үндэһэтэй болгожо» гэршэлхэ һэдэлгэ гаргаба. Теэд, тэрэ «гэршэлгэнь» даншье үндэһэ баримтагүй байшоо.

Энэ мэтын «баримтануудые» хэрэглэжэ, Бономи болбол уг заяанай славянска газар болохо нилээд ехэ территориие абаха гэһэн эрилтэ табиба.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй байгуулһан экспертнүүдэй комиссяар табигдаһан баримтануудые хооһон шашаг үгөөр буруушаагаад, Бономи болбол конференци гээшэ шэнэ комисси байгуулжа, итало-югославска хилэ тухай асуудалые шэнээр хаража үзэхые эрижэ хэтэрһэн байха юм.

Триестые сүлөөтэ газар болгохо тухай шиидхэбэриин проект тушаа хэлэхэ юм болоо һаа, Бономи болбол тэрэ газар гээшэ Пола гэдэг портые оруулалсажа югославска газараар нилээд ехэ үргэдхэгдэхэ ёһотой гэжэ хэлэһэн байна.

АВСТРАЛИЙСКА ДЕЛЕГАЦИИН ААРАЛГА

Итальянска мэдүүлгын тексттэй үлэмжэ анхаралтайгаар танилсаха арга комиссиин членүүдтэ олгохын тулада, итало-югославска хилэ тушаа асуудалые саашадаа хаража үзэлгые удаадахи заседани дээрэ табихаар хойшолуулха гэжэ комисси дээрэ шиидхэһэн байгаа. Удаа тээнь комисси болбол Итали ба Франциин өөһэд хоорондоо абалсаһан уялгануудта хамаадаха территориальна тогтоолнуудай хоердохи бүлэгые хаража үзэлгэдэ ороһон байгаа.

Эдэ статьянууд яһала хурданаар харагдажа байба, ушарынь хадаа, эдэ статьянуудые буруушааһан эрсэлташье, ажаглалташье, заһабаринуудшье гэжэ байгаагүй. Теэд асуудал бүхэниие худхуулан бусайдуулха уялгатайбди гэжэ тоолодог хэбэртэй австралийска делегациин түлөөлэгшэд тэрэниие харахадаа һанаагаа зобоһон байгаа юм ха.

Тиин, уһанай энерги тушаа болон электроэнерги тушаа Италида Франциин үгэжэ байһан найдуулганууд тухай юһэдэхи статьяда хабсаргалтын хуулаһануудые түргэнөөр иража хараһан бэеэрээ, австралийска делегациие хүтэлбэрилэгшэ Бизли гэгшэ яаралтайгаар үгэ эрибэ.

Тэрэ хадаа энэ хабсаргалтын өөһэд хоорондоо ямаршье холбоогүй байһан хоёр статьяе хойно хойноһоонь һубарюулан уншаһан байна.

Эдэ хоёр статьягай нэгыень нүгөөдэтэйнь худхаһан бэеэрээ Бизли болбол Министрнүүдэй Соведэй проект хадаа нэгэ юумэнэй түлөө хоёр дабхар мүнгэ абаха арга Францида олгоно гэхэ һанаатай бадаршажа байжа хэлэнэ.

Тиихэдэнь, Франциин түлөөлэгшэ болбол нэгэ статья соонь итальянска гидростанциие хангажа байһан уһые хэрэглэһэнэй түлөө үгтэхэ түлбэри тухай хэлэгдэжэ, нүгөөдэ соонь французска гидростанциин гаргаһан электрическэ токые хэрэглэһэнэй түлөө абтаха мүнгэн тухай хэлэгдэнэ гээшэ гэжэ австралийска дипломадта тайлбарилан хэлэһэн байгаа.

Советскэ делегациин түлөөлэгшэ Вышинский үгэ абаад байхадаа, австралийска делегат гээшэ өөрынгөө ажаглалта ба заһабаринуудые оруулжа байһан статьянуудые түрүүлэн ойлгожо абаха шухала гэжэ тоолоногүй хэбэртэй гээд комиссиин членүүдэй анхаралые хандуулба.

—Хэрбээ энэ-тэрэ делегацинууд асуудалнуудые табихаһаан түрүүн тексттэй һайса танилсаад байгаа юм һаань, манай хүдэлмэри һурагүй амжалтатайгаар ябажа шадаха байһаниинь энэ ушар дээрэһээ тон элеэр харагдана гээд Вышинский хэлэнэ. Үнэндөө хадаа анхаралгүй байха гээшэ, мүнөө эндэ тааналай хараһаар байтар, уһые электроктой худхажа байнабшуу. Түрүүлэгшэ болбол энээниие элирхэйлэн ойлгуулха ёһотой гэжэ һаначаб. Теэд хэрбээ энэнь түрүүлэгшэдэ аягүй болохо байгаа юм һаань, би болбол амандаа ороһон түбһэн асуудалнуудые табижа байхагүй, харин өөһэдтөө бии байһан материалнуудтай танилсаха гэжэ анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй байна гэжэ тайлбарилан хэлээд дүүргэхэ байнаб гэбэ.

РУМЫНИ, БОЛГАРИ, ВЕНГРИ БА ФИНЛЯНДИ ТУШАА ЭКОНОМИЧЕСКЭ КОМИССИДА

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС-эй тусхай корр.). Румыни, Болгари, Венгри ба Финлянди тушаа экономическа комисси болбол Румынитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проектын 23-дахи статьяе мүнөөдэр зүбшэн хэлсэһэн байна, тэрэнь Нэгэдэмэл Нацануудта хабаадаха зөөриие бусааха тухай статья болоно. Нэгэдэмэл Нацануудта Румыни ямар эд зөөри бусааха ёһотой байһыень тодорхойлон энэ статьягай хоёрдохи параграф тушаа польско делегациин заһабари оробо. Тэрэ хадаа энэ хуулиин хабаадаха ёһотой шэнэ категориин зөөринүүдые хараалхые дурадхаһан байгаа. Тэрэнь юуб гэхэдэ, 1939 оной сентябрь һарада польско сэрэгүүдэй ба энгэй хүнүүдэй Румыни худар абаашагдаһан аад, урдын румынска засагаархинай албадан хуряажа абаһан зөөри тухай хэлэгдэнэ. Польско делегат хадаа тэрэ сагта Польшоһоо паровозууд, ашаанай машинанууд, элдэбын сэрэгэй хэрэгсэлнүүд, нилээд ехэ алта гэхэ мэтын эдлэл Румыни худар абаагшагдаһан юм гэжэ хэлээ.

Чехословакиин, Югославиин болон Советскэ Союзай түлөөлэгшэд хадаа польско дурадхалые дэмжэн дүнгэлсэжэ, тэрэнь хүсэд үндэһэтэй ба зүйтэй байна гэжэ зааба. Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Гусев польско делегациин дурадхалые абаха тээшэнь хэлэхэдээ, Нэгэдэмэл Нацануудай хуулита эрхэ ба аша туһые һэргээн бодхоохо болон тэдэндэ хабаатай зөөриие бусааха тухай хэлэгдэһэн тус договорой 24-дэхи статьяда тиимэ заһабари оруулбал зүб болохо бэлэй гэжэ зааһан байна. Энэ һаналые Франциин, США-гэй, Англиин түлөөлэгшэд болон, мүн тэрэшэлэн польско делегатшье зүбшөөһэн байгаа.

Удаа тээнь комисси болбол 23-дахи статьягай 8 параграфуудые бүлтыень нэгэ дуугаар баталһан байна.

Австралийска делегат болбол оронуудай территори дээрэ «литературно-уранһайханай ба шажан мүргэлэй хабаатай румынска зөөриие Румыниндэ бусаажа үгэхэ тухай» асуудал тушаа заһабари оруулжа хэлэбэ. Энэ заһабариие зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ австралийска делегат болбол тус заһабариие саг зуура бусаан абахаар бэлэн ба хайгаа мэдүүлбэ. Иигээд байхадаа, Р хэгдэхэ эб найрамдалай проектын 23-дахи статье мисси нэгэн дуугаар бата гээшэ.

ИТАЛЬЯНСКА СЭРЭГЭЙ КОРАБЛЬНУУД ТУХАЙ АСУУДАЛЫЕ ШИИДХЭЛГЭ

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС-эй тусхай корр.). Сэрэгэй комисси болбол Италитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой статьянуудые мүнөөдэр зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлбэ. Энэ договорой 48-дахи статья хадаа үлүү гараһан итальянска сэрэгэй корабльнуудые Советскэ Союзай, Великобританиин, США-гэй ба Франциин правительствонуудай мэдэлдэ үгэхэ гэжэ хараалһан байгаа.

Австралийска делегаци мүн энэ статьядашье өөрынгөө заһабариие дурадхаба. Тэрэ хадаа үлүү гараһан итальянска сэрэгэй корабльнууд тухай асуудалые Нэгэдэмэл Нацануудай организациин Аюулгүйн Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ, хэрбээ Аюулгүйн Совет гурбан һарын турша соо ямаршье шиидхэбэри гаргаагүй байгаа юм һаань, тэдэ корабльнууд үгы хэгдэж гэжэ дурадхаһан байха ю

Иимэ бодолгогүй ба зү дурадхал оруулаад ба стралийска делегаци үнэн байха тухай дандаа худх бодолнуудые хэлэхэ гэжэ түгэй һэдэлгэ гаргана. СС раина, Америкын Холбоото нууд, Великобритани, Пол Чехословакиин түлөөлэгшэ ралийска заһабариие бу Италитай хэгдэхэ эб най договорой проектын 48-дахи Гадаадын Хэрэгүүдэй Ми дэй Соведэй дурадхаһан т гээрынь баталан абахые һан байгаа. Голосовани б эсэстэ, австралийска заһ голосоор—олонхиин дуугаа шаагдан орхигдоһон байна.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ИОРК, августын 31. (ТАСС). Үсэгэлдэр Аюулгүйн Соведэй заседани болобо. Совет болбол уласхоорондын амгалан тайбан ба аюулгүй байдалда аюул ерүүлхэ греческэ правительствын ажалябуулга тухай Украинска ССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Мануильскиин телеграммые хэлсэхэ зүйлдөө оруулха ёһотой гү гэһэн асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

Түрүүлэгшэ Ланге гэгшэ заседаниие нээгээд, буляалдаата хэлсэлгэдэ хабаадалсахын тулада Мануильский ба греческэ түлөөлэгшэ Дендрамис гэгшэдые Соведтэ уриха гэжэ дурадхаба. Ланге болбол Соведэй член байгаагүй Нэгэдэмэл Нацануудай член бүхэн хадаа, хэрбээ тус асуудалда энэ член илангаяа, ехээр һонирхожо байна гэжэ тэрэниие Соведэй тоолоод байгаа хада, тус наца болбол Соведэй ямаршье асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа болоно гэһэн Уставай 31-дэхи статьяе баримталһан байна.

Кадоган болбол Грециин ажалябуулга хадаа уласхоорондын амгалан тайбан ба аюулгүй байдалда аюул ушаруулжа байна гэһэн мэдүүлгые зүбшэн хэлсэхэ ябадалые бүтээлхые хүсэжэ, Мануильский ба Дендрамис гэгшэдые уриха боломжо тухай асуудал табиба. Мануильскиие заседанида урилга болбол асуудалые бодото дээрэнь зүбшэн хэлсэхэ арга боломжые тэрээндэ олгоно гээшэ гү гэжэ Кадоган хэлэбэ.

Удаа тээнь Громыко үгэ хэлэжэ, хоёр удаарай саада тээ Кадоган ба Ван Клеффенс гэгшэд украинска мэдүүлгэ һайн баримтагүй ба хүсэд бэшээр үндэһэлэгдэһэн байна гэһэниие тэмдэглэбэ. Нэмэлтэ баримтануудые табиха тухай эрилтэ хадаа бодожо гаргагдаһан тоб шолол болохо байгаа. Тиимэ информаци абахын тула украинска ба греческэ түлөөлэгшэдые уриха гэжэ Соведэй түрүүлэгшэ мүнөөдэр дурадхаба, харин английска делегат энэ дурадхалда эсэргүү үгэ хэлэбэ. Советскэ баримтанууд дутана гэжэ Нэгэдэмэл Королевствын делегат баталһан аад, Англида зохидгүй байжа болохо нэмэлтэ баримтануудые дуулахые хүсэнэгүй гэжэ мэдүүлбэ. Хэрбээ хүсэд баримтанууд дутагдана гэжэ тоолоо хадаа, Совет болбол нэмэлтэ баримтануудые дуулаха ёһотой байгаа. Хэрбээ Совет болбол нэмэлтэ информаци үгэхые украинска ба греческэ түлөөлэгшэдтэ дурадхаа хадаа, энэ асуудалые зүбөөр шиидхэжэ шадаха байна.

Энэ асуудалай талаар буляалдаата хэлсээнэй болоһоной һүүлээр Ланге болбол Мануильский ба Дендрамис гэгшэдые Соведтэ уриха тухай дурадхалые голосовалхые дурадхаба. Энэ дурадхалынь һайшаагдабагүй. Тиихэдэнь Ланге болбол украинска мэдүүлгые хэлсэхэ зүйлдэ оруулха тухай асуудалаар зүбшэн хэлсэлгые нээбэ. Энэ мэдүүлгые зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэ оруулхаһаа арсажа Ван Клеффенс хамагай түрүүндэ үгэ хэлэбэ. Украинын мэдүүлгэ хадаа хүсэд үндэһэ баримтагүй ба тэрэниие энэ хэбээрэнь абажа болохогүй гэһэн өөрынгөө түрүүшын үгые дахин дабтаба.

Кадоган ба Бразилиин делегат Веллозо гэгшэд тиимэрхүүгээр лэ хэлэбэд.

Һүүлээрэнь Громыко үг украинска мэдүүлгые зүбш сэхэ зүйлдэ оруулхын эри эрилтэ табиба. Украина бол ведэй үмэнэ шухала табиһан байна. Соведэй зар нүүд энээнэй улхыень баг һэдэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлб сашье Балкануудта бэшэ, бүхы дэлхэйн амгалан ба аюул ушаруулжа болохо Г Албани хоёрой хоорондохи саан тухай асуудалые Ук телеграмма табина гээшэ. дэй зарим членүүд Украин дүүлгэ хадаа хүсэд этигэлтэ гэжэ баталнад гэжэ тэрэ жэлүүлбэ. Гэбэшье, Совет энэ асуудалые шудалжа ү нэмэлтэ баримтануудые ба хойлолтонуудые харуулха ломжые украинска правите дэ үгэхэ ёһотой. Балкануу ко-албанска хилэ дээрэ тулалдаанууд болоно. Энэ хайда бүхы дэлхэйдэ, тэрэ до Кадоганшье эли байна. нита Греческэ бандануу толһоной эсэстэ сэрэгүүд б данска арад зоной дунда хоролто болоһон юм. Соведэ дэлдэ албанска документ тараан соонь энээн тухай нэ. Энэ тулалдаануудые Аю Совет хаража үзэхэ ёһото на. Греци ба Албаниие ба оронууд гэжэ хэлэжэ болохо теэд харин хиналтада байһан бахан ушарал олон ехэнүүд дайнай эхил һыень мартажа болохогүй. оронууд ехэнүүд бэшэ, тэ һон ушаралнууд улхаша гэжэ болохогүй. Греци ба хоёрой хоорондо бии б нормальна бэшэ байдал ха сад районуудта ба юрэнхы тическэ байдалда нүлөө байхагүй. Мүнөө үедэ сок лайн сэрэгые дүүргээд, тайбан байдалые байгуулжа халаа энээн тухай зайлашагүй байна. Гре банска хилэ дээрэ бии һон аюулта байдал ха магай түрүүнлэ Балкануу лөөлхэ, мүн һүүлээрэнь политическэ байдалда нүл байна.

Мануильскиин мэдүүлгэ „Формооро" этигэлгүй Аюулгүйн Соведэй зарим чл дэй баталһанлань хамаадаж ведэй эдэ членүүд бол мэдүүлгын „Формодонь" харин улхаданъ һанаагаа гэжэ Громыко хэлэбэ

Громыкын үгэ хэлэһэнэй лаар Совет болбол хэдэн турша соо удаадахи засе болзор тухай асуудалые хэлсэбэ. Теэд сентябриин үдэр дахин сугларха гэжэ хэбэри абаһан байгаа.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖА

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв.); культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00692. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж 10.0